

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Τμήμα Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων

MBA full time

Διπλωματική εργασία Ανάλυση Ζήτησης Εκμάθησης Ξένων Γλωσσών

Έρευνα πεδίου σε ενήλικες

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΑΛΛΙΡΗ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΜΠΗΣ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2020

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Διοίκηση Επιχειρήσεων : MBA» με τίτλο:

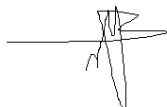
«Ανάλυση Ζήτησης Εκμάθησης Ξένων Γλωσσών»

έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου»

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή Ονοματεπώνυμο

Βασιλική Μαλλίρη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ABSTRACT.....	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	7
2.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ».....	7
2.2 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ	7
2.3 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	11
2.4 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑ.....	13
2.4.1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ	13
2.4.2 ΚΙΝΗΤΡΑ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑ.....	14
2.5 ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ	16
2.6 Η ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΑΠΟ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΥΣ.....	20
2.6.1 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ	20
2.6.2 ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	23
2.6.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ	24
3. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	26
3.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	26
3.1.1 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ	26
3.1.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	26
3.1.3 ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	26
3.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ 102 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ	29
3.2.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	29
3.2.2 ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	32
3.2.3 ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	40

3.2.4 ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ.....	41
3.2.5 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ.....	42
3.2.6 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	43
3.2.7 ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ.....	43
3.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	44
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	48
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	48
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	63
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	63
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	66

Ευχαριστώ τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Δημήτρη Καμπή
για την επιμονή και υπομονή του
στην ολοκλήρωση αυτής της εργασίας
την οποία είχα ξεκινήσει με τον εκλιπόντα κ. Πέτρο Μάλλιανη
ο οποίος μου προσέφερε με τον μοναδικό τρόπο του την ακαδημαϊκή και επαγγελματική
έμπνευση.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον, όπου όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι κομμάτι ενός πολυεθνικού δικτύου, η γνώση των ξένων γλωσσών είναι απολύτως απαραίτητη. Γι' αυτό το λόγο η εκμάθηση δύο τουλάχιστον ξένων γλωσσών είναι υποχρεωτική στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Παρόλα αυτά, πολλές φορές η ανάγκη για ουσιαστική εκμάθηση και χρήση ξένων γλωσσών μετά την ολοκλήρωση της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθίσταται απαραίτητη προτεραιότητα ή απλώς επιλογή. Στόχος της παρούσας εργασίας αποτελεί η εξέταση και η ανάλυση των κινήτρων των ενηλίκων αναφορικά με την επιλογή εκμάθησης ξένων γλωσσών, βάση των επαγγελματικών τους αναγκών και του επιπέδου των ξένων γλωσσών που γνωρίζουν ήδη.

Σε αυτήν την εργασία, έγινε μία προσπάθεια διερεύνησης των προτιμήσεων & κινήτρων των ενηλίκων για επιλογή εκμάθησης ξένης γλώσσας, μέσω πρωτογενούς έρευνας συλλογής στοιχείων με τη μέθοδο ηλεκτρονικής συμπλήρωσης ερωτηματολογίου. Η παρούσα αποτελείται από δύο βασικά τμήματα. Στο πρώτο τμήμα της εργασίας πραγματοποιήθηκε μια θεωρητική μελέτη της βιβλιογραφίας αναφορικά με την εκπαίδευση ξένων γλωσσών ενηλίκων, τη σημασία των ξένων γλωσσών και τα κίνητρα/προτιμήσεις ενηλίκων στην εκμάθησή τους. Στο δεύτερο τμήμα γίνεται ανάλυση του σκοπού της έρευνας που διεξήχθη, του ερωτηματολογίου και των αποτελεσμάτων της έρευνας βάση των απαντήσεων του δείγματος. Τέλος, παρουσιάζονται τα βασικά συμπεράσματα βάση της ανάλυσης των απαντήσεων που δόθηκαν και προτείνονται θέματα που χρήζουν περαιτέρω έρευνας.

ABSTRACT

In the ever-changing economic and social environment, where all the Member States of the European Union are part of a multinational network, the knowledge and usage of foreign languages is essential. This is the reason that majority of European Curriculum in Primary and Secondary Education levels include the teaching of at least two Foreign Languages in their curriculum. However, the need of learning foreign languages after finishing the Primary and Secondary Education emerges as a necessity for professional evolution or simply as an intuitive decision of the individual as a European citizen. The purpose of this thesis is to examine and analyze the preferences of adults regarding the choice of the foreign language they want to learn, based on their professional needs and the level of foreign languages they already know.

This thesis was an attempt to explore adults' preferences of foreign language through a quantitative questionnaire survey. The thesis consists of two main parts. In the first part of the work a theoretical study of the bibliography on adult education, the importance of foreign languages and their learning. In the second part there is an analysis of the purpose of the survey, the questionnaire and the results of the survey based on the sample responses. Finally, conclusions are drawn based on the analysis of the answers given and topics of further research identified are also presented.

KEY WORDS: Learning of Foreign Languages in EU, Motives of EU Adults to learn and use foreign languages, Role of Foreign Languages in Professional Evolution

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος της παρούσας εργασίας αποτελεί η εξέταση και η ανάλυση των προτιμήσεων των ενηλίκων αναφορικά με την επιλογή εκμάθησης ξένων γλωσσών, βάση των επαγγελματικών τους αναγκών και του επιπέδου των ξένων γλωσσών που γνωρίζουν ήδη. Στο συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον, όπου όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι κομμάτι ενός πολυεθνικού δικτύου, η γνώση των ξένων γλωσσών είναι απολύτως απαραίτητα. Γιατρό το λόγο και είναι βασικό μάθημα στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Παρόλα αυτά, πολλές φορές η ανάγκη για εκμάθηση γλωσσών μετά το σχολείο καθίσταται απαραίτητη προτεραιότητα ή απλώς επιλογή.

Σε αυτήν την εργασία, έγινε μία προσπάθεια διερεύνησης των προτιμήσεων των ενηλίκων για επιλογή εκμάθησης ξένης γλώσσας, μέσω ποσοτικής έρευνας με ερωτηματολόγιο. Η παρούσα αποτελείται από δύο βασικά τμήματα. Το πρώτο τμήμα το θεωρητικό γίνεται μία βιβλιογραφική ανασκόπηση αναφορικά με την εκπαίδευση ενηλίκων, τη σημασία των ξένων γλωσσών και την εκμάθησή τους. Στο δεύτερο τμήμα γίνεται ανάλυση της έρευνας που διεξήχθη και των αποτελεσμάτων. Τέλος, γίνεται μια εξαγωγή συμπερασμάτων βάση της ανάλυσης των απαντήσεων που δόθηκαν

2. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ»

Στη σύγχρονη κοινωνία παρατηρείται έντονα το φαινόμενο της συνεχούς επιμόρφωσης και της δια βίου μάθησης σε ενήλικα άτομα, είτε εξ αποστάσεως, είτε δια ζώσης, προκειμένου να καλυφθούν οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες τους σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο. Ωστόσο, προσπαθώντας να οριοθετήσει κανείς τον όρο «εκπαίδευση ενηλίκων», θα εντοπίσει μια πληθώρα ορισμών και προσεγγίσεων του, κοινός παρονομαστής, των οποίων είναι η οργανωμένη παροχή της γνώσης και η επικράτηση του σεβασμού και της ικανοποίησης των επιθυμιών και των αναγκών των εκπαιδευόμενων (Πρόκου, 2009). Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στον ορισμό που διατύπωσε η UNESCO, σύμφωνα με τον οποίο «εκπαίδευση ενηλίκων είναι κάθε εκπαιδευτική διεργασία, κάθε περιεχομένου, επιπέδου ή μεθόδου, είτε πρόκειται για τυπική εκπαίδευση, είτε όχι, είτε για διεργασία που επεκτείνει χρονικά ή αντικαθιστά την αρχική εκπαίδευση στα σχολεία, κολέγια και πανεπιστήμια, καθώς και για μαθητεία, μέσω των οποίων άτομα που θεωρούνται ενήλικα από την κοινωνία στην οποία ανήκουν αναπτύσσουν τις ικανότητες τους, εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, βελτιώνουν τα τεχνικά και επαγγελματικά τους προσόντα ή τα προσανατολίζουν προς άλλη κατεύθυνση και επιφέρουν αλλαγές στις στάσεις ή τη συμπεριφορά τους με τη διπλή προοπτική της πλήρους προσωπικής ανάπτυξης και της συμμετοχής σε μια εναρμονισμένη και αυτοδύναμη κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη» (Κόκκος, 2005 : 38). Ένας άλλος ορισμός της έννοιας «εκπαίδευση ενηλίκων» εκφράστηκε από τον Rogers, βάσει του οποίου, αυτή περιγράφεται ως η παροχή των ειδικά σχεδιασμένων για ώριμα άτομα, μαθησιακών δραστηριοτήτων, ώστε να εκπαιδευτούν οι ενήλικές ανάλογα με την κοινωνική τους εμπειρία, αλλά και την αρμονική αντιστοιχία του καθημερινού τρόπου ζωής και της σκέψης τους (Πρόκου, 2009).

2.2 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ

Η ύπαρξη δεξιοτήτων σε ότι αφορά τις ξένες γλώσσες, αντιμετωπίζεται ως ένα οικονομικό πλεονέκτημα τις τελευταίες δεκαετίες και ως μια πτυχή του ανθρώπινου κεφαλαίου, καθώς όπως και η επίσημη εκπαίδευση εμπεριέχει κόστος και είναι πιθανό να συμβάλλει στην αύξηση της παραγωγικότητας του ατόμου στην αγορά εργασίας (Chiswick and Miller, 1995, 2007, Chiswick, 2008). Στην επιστημονική βιβλιογραφία έχουν προταθεί

μια σειρά εξηγήσεων για τη θετική σχέση ανάμεσα στην επάρκεια στις ξένες γλώσσες (ενός εργαζόμενου) και το εισόδημά του (Di Paolo & Tansel, 2013):

- Η επαρκής γνώση ξένων γλωσσών μπορεί να επιδράσει θετικά στην παραγωγικότητα, μέσω της ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της επικοινωνίας, ανάμεσα σε εργαζόμενους/ managers, πωλητών/ αγοραστών κ.ά. (μπορεί να αποκτηθούν νέες γνώσεις, να αναπτυχθούν δεξιότητες, να δοθούν στοχευμένες κατευθύνσεις βελτίωσης κ.ά.-σε γενικές γραμμές αυξάνεται το εύρος των πιθανών θετικών παραγόντων επιρροής της γνώσης)
- Η γνώση ξένων γλωσσών, μπορεί να αποτελέσει ένα μηχανισμού εισόδου σε θέσεις εργασίας αυξημένου κύρους, που συνδέονται με υψηλότερες παροχές (Chiswick and Miller 2009, Quella and Rendon 2012)
- στη βάση της σηματοδότησης και της αναζήτησης κατάλληλων σημάτων, από τους εργοδότες, που να συνδέονται με υψηλές γνωστικές δυνατότητες, η γνώση ξένων γλωσσών μπορεί να αποτελεί μια ένδειξη ύπαρξης και άλλων, σημαντικών ικανοτήτων. Μεγάλο μέρος της σχετικής, επιστημονικής βιβλιογραφίας συγκλίνει στην ύπαρξη ανεπτυγμένων γνωστικών ικανοτήτων σε άτομα που είναι δίγλωσσα ή έχουν επαρκείς γνώσεις ξένης γλώσσας (Cooper, 1987, Olsen and Brown, 1992). Σύμφωνα με τους Bialystok (1999) και Adesope et al. (2010), οι δίγλωσσοι παρουσιάζουν καλύτερο έλεγχο της προσοχής (λιγότερη διάσπαση και αποτελεσματικότερη διαχείριση αυτών των παραμέτρων), καλύτερες ικανότητες επιτυχούς εναλλαγής καθηκόντων, υψηλότερα επίπεδα δημιουργικότητας, ευελιξίας και ικανότητας εύρεσης αυθεντικών/ πρωτότυπων λύσεων (Leikin, 2012). Επομένως η παραγωγικότητα μπορεί να αυξηθεί άμεσα και έμμεσα (μέσω του καναλιού της εύρεσης «καλύτερων»/ πιο απαιτητικών δουλειών.

Η σημασία της γνώσης της γλώσσας της χώρας μετοίκησης είναι καλά επιβεβαιωμένη επιστημονικά, για την περίπτωση των οικονομικών μεταναστών, τόσο σε επίπεδο εισοδήματος (Chiswick and Miller (1995, Dustmann and van Soest (2001 and 2002), Berman, Lang and Siniver, 2003, Lang and Siniver, 2009, Leslie and Lindley, 2001, Shields and Price, 2002), όσο και επιτυχούς μετανάστευσης (Bleakley and Chin, 2010). Επιπλέον σε σχέση με την επάρκεια ξένων γλωσσών στον τοπικό πληθυσμό, μια σειρά ερευνών έχει καταδείξει ορισμένα ενδιαφέροντα ευρήματα (παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα).

Πίνακας: ευρήματα επιστημονικών ερευνών σε σχέση με τις γνώσεις ξένων γλωσσών

Ευρήματα	Συγγραφείς
Η καλή γνώση αγγλικών, έχει συσχετιστεί θετικά με το εισόδημα σε 12 ευρωπαϊκές χώρες και το ίδιο διαπιστώθηκε σε πολλές χώρες για τα Γαλλικά και τα Γερμανικά.	Willams (2011), Ginsburgh and Prieto-Rodriguez (2011)
Η καλή γνώση αγγλικών συνδέεται με σημαντικά πλεονεκτήματα στην ισραηλινή αγορά εργασίας, αν και υπάρχει μεγάλη ετερογένεια στα οφέλη, ανάμεσα σε διάφορα γκρουπ.	Lang and Siniver (2009)
Η καλή γνώση αγγλικών, έχει συσχετιστεί θετικά με το εισόδημα στη Λετονία και την Εσθονία, περισσότερο από ότι η γνώση των εγχώριων γλωσσών.	Toomet (2011)
Η καλή γνώση αγγλικών, έχει συσχετιστεί θετικά με το εισόδημα στη Νότια Αφρική.	Levinsohn (2007) and Casale and Posel (2011)
Η καλή γνώση αγγλικών, έχει συσχετιστεί θετικά με το εισόδημα στην Ινδία.	Azam et al. (2013)

Πηγή: Di Paolo & Tansel, (2013)

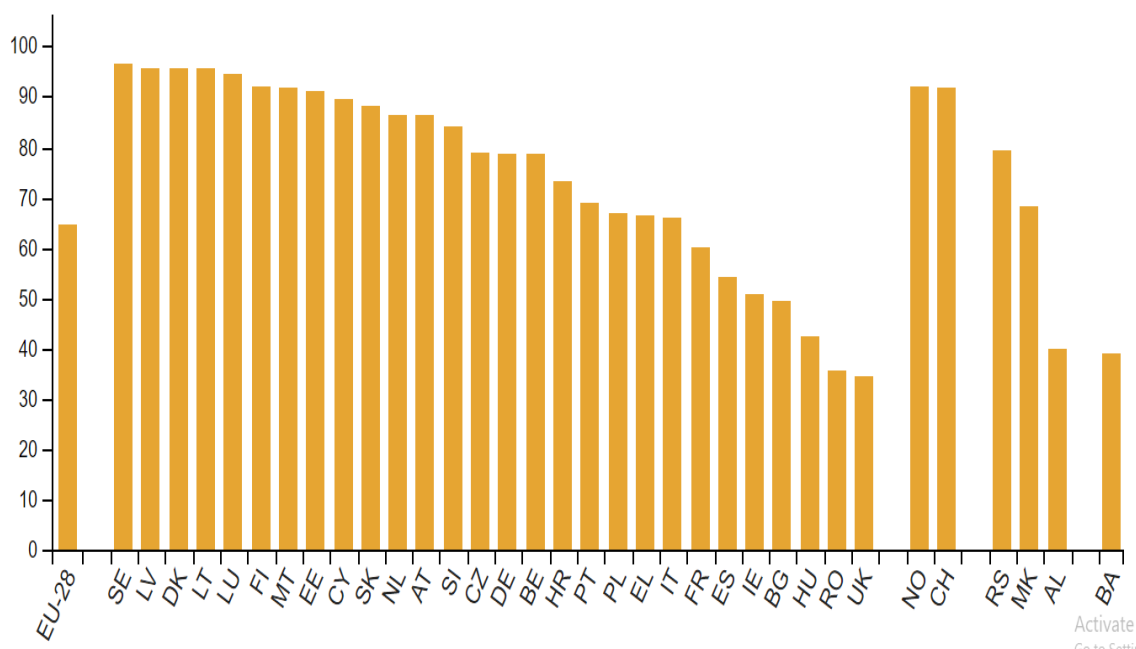
Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σοβαρές προσπάθειες προώθησης της εκμάθησης ξένων γλωσσών στα πλαίσια εφαρμοζόμενων πολιτικών στο εκπαιδευτικό σύστημα (Griva and Piadou, 2011). Στο ίδιο πλαίσιο οι μαθητές στην Ελλάδα μαθαίνουν δύο ξένες γλώσσες: τα Αγγλικά είναι υποχρεωτικό μάθημα από την πρώτη τάξη του Δημοτικού, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις υπάρχει η επιλογή εκμάθησης και μιας δεύτερης. Παρόλα αυτά θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι στην Ελλάδα υπάρχει μια μακρά παράδοση εκμάθησης ξένων γλωσσών στον ιδιωτικό τομέα (φροντιστήρια, ιδιαίτερα κ.ά.), συχνά πριν την έναρξη της επίσημης εκπαίδευσης της μητρικής γλώσσας (Kiliari, 2009).

Παρόλα αυτά οι προσπάθειες στην Ελλάδα δε θεωρούνται αρκετές, τη στιγμή που οι γλώσσες βρίσκονται στον πυρήνα της επικοινωνίας και της διαπραγμάτευσης των οργανισμών. Δεν υπάρχουν πολλές επιστημονικές έρευνες που να έχουν διερευνήσει τον ακριβή ρόλο της γνώσης ξένων γλωσσών στις άμεσες ξένες επενδύσεις και στις εμπορικές συμφωνίες, αλλά ορισμένες μελέτες έχουν συμπεράνει ότι η δυνατότητα μεταξύ των εταίρων επικοινωνίας σε κοινή γλώσσα, μειώνει σημαντικά τα συναλλακτικά κόστη (Helliwell, 1999; Hutchinson, 2002; Melitz, 2008). Μάλιστα η κοινή γλώσσα μπορεί να θεωρηθεί ακόμα σημαντικότερος παράγοντας διευκόλυνσης της επικοινωνίας και της διαπραγμάτευσης, καθώς τα σύγχρονα

προϊόντα/ υπηρεσίες είναι ολοένα και πιο περίπλοκα και διαφοροποιημένα (επομένως οι δυσκολίες περιγραφής και αλληλοκατανόησης είναι αυξημένες).

Στο ίδιο πλαίσιο οι Ginsburgh et al. (2007) συμπέραναν ότι στη βάση της ανάλυσης κόστους οφέλους, τα άτομα τείνουν να μαθαίνουν ξένες γλώσσες ανάλογα με το μέγεθος του πληθυσμού τους. Επομένως άτομα που ζουν σε χώρες με μεγάλο πληθυσμό, τείνουν να έχουν μικρότερη διάθεση εκμάθησης ξένων γλωσσών (το αντίστροφο συμβαίνει με άτομα που βρίσκονται σε χώρες με μικρό πληθυσμό), ενώ όσο περισσότερα άτομα μιλάνε μια ξένη γλώσσα τόσο πιο ελκυστική γίνεται. Επιπρόσθετα μια σειρά ερευνών έχει καταδείξει ότι η γνώση ξένων γλωσσών, μπορεί να μειώσει σημαντικά τα συναλλακτικά κόστη και τα κόστη απόκτησης πληροφοριών (Dustmann, 1994; Chiswick and Miller, 1995; Shields and Wheatley Price, 2002; Casale and Posel, 2011). Τέλος οι Oha, Selmier & Lien, (2011) συμπέραναν ότι η ύπαρξη κοινής γλώσσας είναι πιο σημαντική στις άμεσες ξένες επενδύσεις, παρά στο εμπόριο.

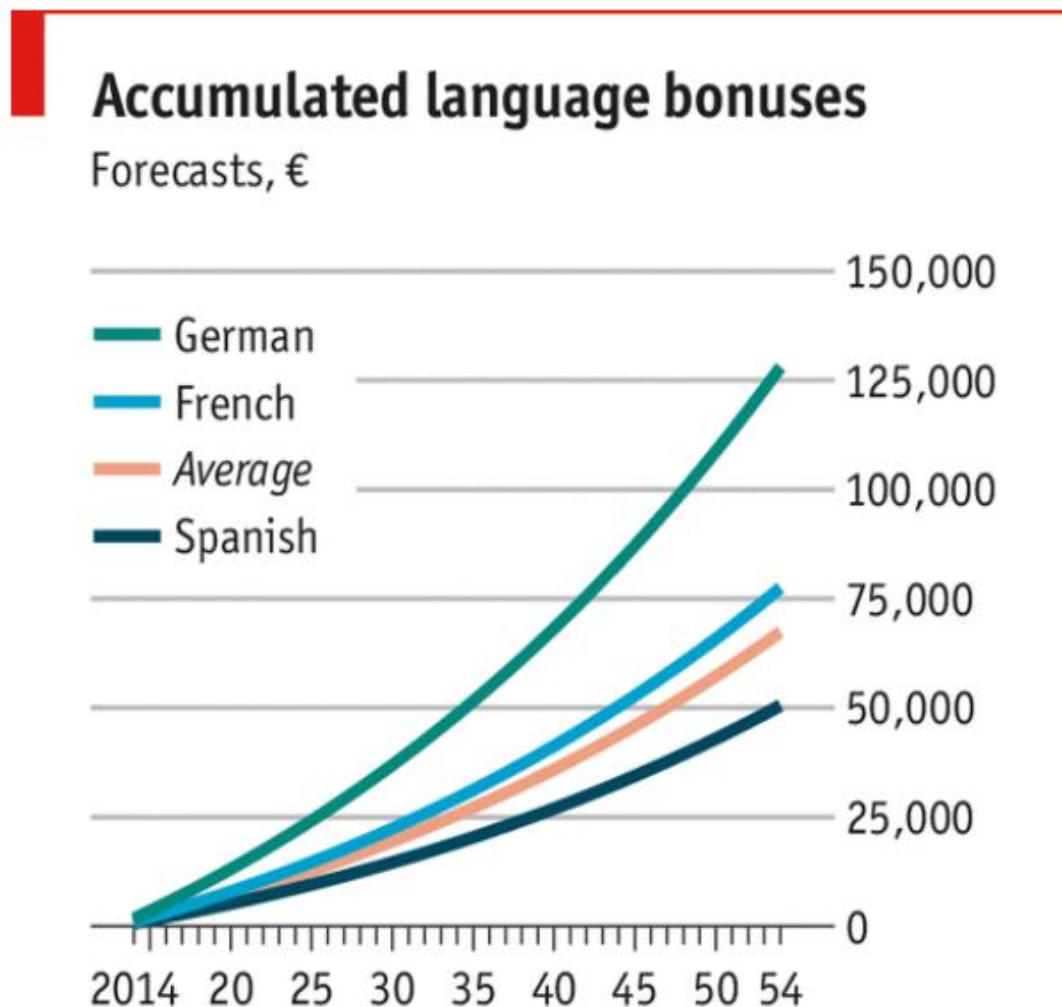
Εικόνα 1: ποσοστό πληθυσμού που γνωρίζει μια ή περισσότερες ξένες γλώσσες (ηλικία 25-64 ετών)

Πηγή: Eurostat, (2019).

Η Ελλάδα ανήκει στον ευρωπαϊκό μέσο όρο με ποσοστό 66.5% (μέσος όρος ΕΕ-64.6%). Στην παρακάτω Εικόνα 2, παρουσιάζονται τα ευρήματα μιας έρευνας του The Economist, σχετικά με το αθροιστικό μέγεθος του αναμενόμενου μπόνους σε περίπτωση γνώσης μιας ξένης γλώσσας, στην Αμερική.

Εικόνα 2: εκτιμώμενο αθροιστικό μπόνους από τη γνώση ξένων γλωσσών στην Αμερική (διάστημα 40 έτη, μέσος θεωρούμενος μισθός τα \$45,000)

Πηγή: Kim, (2018).

Επομένως τα Γερμανικά συνδέονται με υψηλότερα αναμενόμενα μπόνους της τάξης του 3.8% (αύξηση) ετησίως, ενώ αθροιστικά μπορεί να φτάσει τα 150.000 ευρώ (κατά μέσο όρο).

2.3 Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι αλλαγές που συνεχώς συντελούνται στον χώρο της εκπαίδευσης στην Ελλάδα από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα είναι άρρηκτα συνδεδεμένες και εξαρτώμενες από τα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και πολιτικά δρώμενα, καθώς οι μεταρρυθμίσεις που λαμβάνουν χώρα σε αυτόν τον τομέα είναι απόρροια της δράσης όλων των παραπάνω παραγόντων, οι

οποίοι αποβλέπουν σε μια αναβάθμιση και αναδιατύπωση του περιεχομένου και των στόχων της εκπαίδευσης. Κομβικό σημείο για την εξέλιξη της εκπαίδευσης ενηλίκων στη χώρα μας αποτέλεσαν οι αρχές του 20^{ου} αιώνα, η συμμετοχή της στην Ε.Ο.Κ., καθώς και οι δεκαετίες του '80 και του '90 έως και σήμερα.

Πιο συγκεκριμένα, τα πρώτα βήματα για την εκπαίδευση ενηλίκων στην Ελλάδα πραγματοποιήθηκαν δειλά στις αρχές του περασμένου αιώνα κατόπιν επιρροής από άλλες χώρες της Δυτικής Ευρώπης και τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Έτσι, το 1929 καθιερώθηκε ο νόμος «περί στοιχειώδους εκπαιδύσεως» με απώτερο σκοπό να καταπολεμηθεί ο αναλφαβητισμός και να επιτευχθεί η ομαλή ένταξη των προσφύγων στην εγχώρια κοινότητα. Με αφορμή το γεγονός, δημιουργήθηκαν νυχτερινά σχολεία σε όλους τους νομούς της χώρας και δραστηριότητες, οι οποίες μεριμνούσαν για την τεχνική κατάρτιση και εξειδίκευση. Από την εποχή της μεταπολίτευσης και έπειτα, ανασχηματίστηκε το 1985 η Κεντρική Επιτροπή Λαϊκής Επιμόρφωσης, η οποία παρείχε την «εκπαίδευση δεύτερης ευκαιρίας» σε συγκεκριμένες ομάδες ανθρώπων, οι οποίες έφεραν ορισμένα χαρακτηριστικά, με σκοπό να ολοκληρώσουν την επαγγελματική τους εκπαίδευση.

Με την ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ε. μεγάλη έμφαση δόθηκε όχι μόνο στον περιορισμό του αναλφαβητισμού αλλά και στα επιμορφωτικά προγράμματα, που απέβλεπαν στην αρτιότερη επαγγελματική και τεχνική κατάρτιση, με την οικονομική αρωγή και τις χρηματοδοτήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Ταμείου (Βεργίδης, 1995). Μεγάλη έμφαση δόθηκε στην υλοποίηση πλήθους προγραμμάτων, που έτειναν να μεγαλώσουν το ενδιαφέρον και την κινητοποίηση των Ελλήνων σε σχέση με την εκμάθηση ξένων γλωσσών.

Σημαντική περίοδος στην εξέλιξη της εγχώριας εκπαίδευσης υπήρξε η δεκαετία του '90, η οποία σηματοδότησε την νέα εποχή που περνούσε στην εποχή της γνώσης, σε μία κοινωνία όπου «οι πολίτες δε θα σταματήσουν να μαθαίνουν και να εκπαιδεύονται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους» και όπου «Η εκπαίδευση και η κατάρτιση αποτελούν το βασικό μέσο αντιμετώπισης της ανεργίας... Όποια κι αν είναι η αρχική προέλευση, η μόρφωση εκκίνησης, ο κάθε πολίτης θα πρέπει να μπορεί να δράξει όλες τις ευκαιρίες που θα του επιτρέψουν να βελτιώσει τη θέση του στην κοινωνία και θα ευνοήσουν την εξέλιξή του» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 1995). Προς την ίδια κατεύθυνση έβλεπε και η UNESCO το 1997, η οποία εστίαζε προς την δια βίου μάθηση και την κοινωνική επιμόρφωση. Υπό αυτό το πρίσμα άρχισε να δημιουργείται ένα σύστημα με αρκετά Ιδρύματα Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ) και Κέντρα Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ) είτε δημόσιου είτε ιδιωτικού χαρακτήρα. Μεγάλες προσπάθειες έγιναν ακόμα όχι μόνο για την επαγγελματική κατάρτιση, αλλά και για την κοινωνική και πολιτισμική αποκατάσταση ομάδων με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως είναι οι φυλακισμένοι, οι ανήλικοι παραβάτες του νόμου, και οι

απεξαρτημένοι χρήστες παράνομων ουσιών, και για την βελτίωση της ενσωμάτωσης οικονομικών μεταναστών. Εντούτοις, το ενδιαφέρον για επαγγελματική κατάρτιση συνέχιζε ολοένα να κερδίζει έδαφος, ενώ διαπιστώθηκαν αρκετοί, σημαντικοί ανασταλτικοί παράγοντες, όπως η έλλειψη κριτηρίων επιλογής σωστά εκπαιδευμένων και καταρτισμένων εκπαιδευτών και η χρήση παραδοσιακών και αναχρονιστικών μεθόδων για την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για ενήλικες.

Ωστόσο, στην Ελλάδα σημειώθηκε μικρή συμμετοχή ενηλίκων στην εκπαιδευτική-μαθησιακή διαδικασία στις αρχές του 21^{ου} αιώνα εν συγκρίσει με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Χαρακτηριστικά, το 2002 η Ελλάδα βρέθηκε τελευταία στην κατάταξη όσον αφορά στην ενεργητική τους συμμετοχή στην εκπαίδευση και κατάρτιση με ποσοστό μόλις 1,2 % συγκριτικά με άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

2.4 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑ

2.4.1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

Η ανάγκη της επικοινωνίας και της επαφής, είτε για προσωπικούς, είτε για κοινωνικούς και επαγγελματικούς σκοπούς, με άτομα διαφορετικής κουλτούρας και γλώσσας, καθιστά απαραίτητη τη μάθηση ξένων γλωσσών. Η ερμηνεία και μελέτη του εξωτερικού περιβάλλοντος εμφανίζει άμεση συνάφεια με την χρήση της γλώσσας, καθώς μέσω αυτής αντανακλώνται ήθη, έθιμα και έννοιες του εκάστοτε πολιτισμού, γεγονός που είναι δυσνόητο αν κάποιος εντάσσεται στα πλαίσια μιας άλλης κουλτούρας. Με την έννοια «γλώσσα», ωστόσο, δεν περιγράφεται η απλή μάθηση και χρήση συγκεκριμένων λέξεων και φράσεων, αλλά η βαθύτερη εκδήλωση του σεβασμού και της εκτίμησης που απαιτεί ο πολιτισμός.

Με στόχο την εξοικείωση και την παροχή κινήτρων για την ύπαρξη πολύγλωσσων πολιτών, η Ευρωπαϊκή Ένωση, προσπάθησε να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες, μέσω της ανάπτυξης προγραμμάτων δια βίου μάθησης και εκμάθησης ξένων γλωσσών, προκειμένου όλοι οι άνθρωποι να ολοκληρώσουν τη βασική τους εκπαίδευση και να είναι σε θέση να γνωρίζουν τουλάχιστον δύο επιπλέον γλώσσες πέραν της μητρικής τους. Πιο συγκεκριμένα, η ενασχόληση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την προώθηση της γλωσσομάθειας, ξεκίνησε από το 1990, έπειτα από εφαρμογή του προγράμματος LINGUA, ενώ στην πορεία υιοθετήθηκε από τα προγράμματα SOCRATES και LEONARDO DAVINCI, και επεκτάθηκε περισσότερο. Τα εν λόγω προγράμματα, είχαν δημιουργηθεί με στόχο την

ανάπτυξη επιθυμίας για την εκμάθηση ξένων γλωσσών και τη βελτίωση του τρόπου διδασκαλίας τους. Όπως γίνεται σαφές από τις συνθήκες εφαρμογής της LINGUA, έχει διττό ρόλο, καθώς καλείται να εντατικοποιήσει τη σημασία της ανταλλαγής πληροφοριών, σε ότι αφορά στα θέματα γλωσσομάθειας, αλλά και να προσφέρει τις αναγκαίες μεθόδους και πρακτικές για την εξοικείωση και τη διάδοση των ξένων γλωσσών.

Η επιτακτική ανάγκη της εκμάθησης ξένων γλωσσών αποτυπώνεται και στα ποσοστά που αποτυπώθηκαν από μελέτη του δικτύου Ευρυδίκη (2001), όπου οι Ευρωπαίοι, σε ένα ποσοστό της τάξης του 72%, θεωρούν χρήσιμη αυτή τη γνώση, ενώ αναφερόμενοι στην Ελλάδα, το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 90%, χωρίς απαραίτητα αυτό να σημαίνει ότι η πλειοψηφία γνωρίζει δεύτερη και τρίτη γλώσσα εκτός από τη μητρική. Ακόμη, το 71% των Ευρωπαίων και το 86% των Ελλήνων, εξέφρασαν την άποψη ότι είναι θεμιτό οι πολίτες να γνωρίζουν μια επιπλέον γλώσσα πέραν της μητρικής τους, ενώ σχετικά με την εκμάθηση και δεύτερης ξένης γλώσσας, τα ποσοστά αυτά ανέρχονται σε 54% στην Ελλάδα και σε 32% στην υπόλοιπη Ευρώπη. Στην έρευνα, επίσης, αποδεικνύεται ότι οι Έλληνες θεωρούν ότι έχουν μεγαλύτερη έφεση στην κατάκτηση ξένων γλωσσών, συγκριτικά με τον μέσο Ευρωπαϊκό πληθυσμό, σε ένα ποσοστό 61% έναντι του 47% στην ΕΕ. Ακόμη, το 75% των Ελλήνων, χαρακτηρίζουν τις παρεχόμενες ευκαιρίες για γλωσσομάθεια, ως επαρκείς, εν συγκρίσει με τους Ευρωπαίους, που το ποσοστό ανέρχεται στο 50%. Τέλος, τα ευρήματα της εν λόγω μελέτης, καταλήγουν στην αντίληψη του ελληνικού πληθυσμού, ότι χρήζει άμεσης ύπαρξης και ανάπτυξης μεθόδων και πρακτικών που να διατηρούν και να προωθούν την πολυγλωσσία στην Ευρώπη (Δενδρινού & Μητσικοπούλου, 2004).

2.4.2 ΚΙΝΗΤΡΑ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑ

Στα πλαίσια της πολυμορφίας και ετερότητας εντός των σύγχρονων κοινωνιών, όπως έχει ήδη αναφερθεί και παραπάνω, καθίσταται απαραίτητη η επαφή με τις ξένες γλώσσες, μια ανάγκη που προκύπτει μέσα από ποικίλα κίνητρα, όπως είναι ενδεικτικά τα οικονομικά, τα πολιτιστικά, τα κοινωνικά και τα επαγγελματικά, τα οποία συμβάλλουν στην ενσωμάτωση των ατόμων σε μια κοινωνική δομή, αλλά και στη βελτίωση της αυτοεκτίμησης και αυτοπραγμάτωσης του ίδιου του εαυτού τους. Κατηγοριοποιώντας τους αιτιολογικούς παράγοντες σε δύο επιμέρους ενότητες, έχουμε (η αναφορά γίνεται σε χώρες της ΕΕ):

- Την επιθυμία ταύτισης και σύνδεσης με μια διαφορετική γλωσσική κουλτούρα, εντός της οποίας το άτομο επιλέγει να ενταχθεί σε μια άλλη κοινότητα ή και να λάβει μέρος σε πολιτιστικές δραστηριότητες που αφορούν σε μια ξένη γλώσσα, είτε για να αναζητήσει τις ρίζες του, είτε για

να δημιουργήσει διαπροσωπικές σχέσεις με το κοινωνικό του περίγυρο. Αυτή η κατηγορία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως εσωτερικά κίνητρα.

- Την εκμάθηση ξένων γλωσσών για πρακτικούς λόγους, καθώς δεν είναι λίγοι οι εκπαιδευόμενοι που επιλέγουν τη γλωσσομάθεια ως ένα επιπλέον προσόν στο βιογραφικό τους, ή για να ανέλθουν σε ανώτερη κοινωνική ομάδα. Με τη μύηση κάποιου στην κατάκτηση ξένων γλωσσών, του παρέχονται ευκαιρίες επαγγελματικής αποκατάστασης και ανέλιξης, περαιτέρω μόρφωσης και γνωστικών δεξιοτήτων, αλλά και να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση προς τα παιδιά του. Οι εν λόγω παράγοντες κατατάσσονται στα εξωτερικά κίνητρα.

Πολλές έρευνες πραγματοποιήθηκαν ώστε να διερευνηθούν τη συσχέτιση της πιθανότητας για την επάρκεια στη γλωσσομάθεια με τα εσωτερικά κίνητρα, καθώς, αυτοί οι παράγοντες θεωρείται ότι ασκούν μεγαλύτερη επιρροή στην εκμάθηση, κυρίως, λόγω του ότι είναι αυτά που περιγράφουν και οριοθετούν τις διαπροσωπικές σχέσεις των ατόμων. Ακόμη, φαίνεται να είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη και η άποψη ότι τα εξωτερικά κίνητρα πηγάζουν από τα εσωτερικά, που έχουν μεγαλύτερη διάρκεια, και τα οποία δοκιμάζουν ουσιαστικά την αντοχή των προσωπικών επαφών. Ωστόσο, έχουν δημοσιευτεί και πληθώρα ερευνών που αναφέρονται σε αντίθετη άποψη, διατυπώνοντας την υπεροχή της διαμόρφωσης του πρακτικού λόγου εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας έναντι κάποιου εσωτερικού κινήτρου (Κόκκος, 2002).

Έρευνες έδειξαν επίσης, ότι κίνητρα για την ένταξη των ενηλίκων σε προγράμματα εκπαίδευσης και γλωσσομάθειας είναι και η ύπαρξη λόγων που θα καταστήσουν τη παρεχόμενη γνώση σημαντική και χρήσιμη, και η οποία θα βοηθήσει στην κοινωνικοπολιτισμική αποκατάσταση και ένταξη τους στα νέα δεδομένα της εποχής (Desjardins, 2008). Σύμφωνα με τον Boeren και τους συνεργάτες του (2012), οι λόγοι που οι ενήλικες επιλέγουν να μορφωθούν περαιτέρω είναι:

- Για καλύτερη προσαρμογή στις νέες συνθήκες που επιτάσσει η σύγχρονη κοινωνία
- Για να συμβάλει στην κοινωνική και προσωπική τους ανέλιξη
- Για να ενταχθούν στην κοινωνία, αλλά και στα πρέπει που επιβάλλουν τα ανώτερα στελέχη στα πλαίσια του εργασιακού χώρου
- Για να αντιμετωπίσουν τα ποικίλα θέματα που τους απασχολούν, ανεξάρτητα από τον τομέα στον οποίο εντάσσονται αυτά.

2.5 ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Η εκμάθηση των ξένων γλωσσών από ενήλικες, αποτελεί πλέον ένα ευρέως διαδεδομένο φαινόμενο, ενώ συναντάται με μια συνεχώς αυξανόμενη συμμετοχή αριθμού εκπαιδευομένων, γεγονός, που συντέλεσε καθοριστικά στην εμφάνιση ποικίλων τρόπων διαχωρισμού των μεθόδων μάθησης. Πιο συγκεκριμένα, ο Jarvis και οι συνεργάτες του (2003), σε μια προσπάθεια τους να ταξινομήσουν αυτές τις μεθόδους, χρησιμοποίησε κάποια κριτήρια, όπως είναι για παράδειγμα ο εκπαιδευτής, η εκπαιδευτική ομάδα ή το άτομο. Σύμφωνα με τους Καψάλη και Παπασταμάτη (2000), ωστόσο, **οι μέθοδοι εκμάθησης των ξένων γλωσσών μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε:**

1. **Μεθόδους παρουσίασης:** Βασική επιδίωξη των εν λόγω μεθόδων είναι ο καθορισμός, η παρουσίαση και η κάλυψη της ύλης που οφείλει να παραδώσει ο εκπαιδευτής, ενώ οι πιο συχνά εμφανιζόμενες μέθοδοι κατά την εκμάθηση κάποιας ξένης γλώσσας, είναι η διάλεξη και επίδειξη (Καψάλης & Παπασταμάτης, 2000). Πιο ειδικά, στη διάλεξη, κύριο πλεονέκτημα είναι η εξοικονόμηση χρόνου. Θετικό στοιχείο, επίσης, αποτελεί το γεγονός ότι ο εκπαιδευτής είναι σε θέση να γνωρίζει εκ των προτέρων, πως θα διευθετήσει το χρόνο διδασκαλίας, ιδιαίτερα αν ο ίδιος δεν διακατέχεται από μεγάλη αυτοπεποίθηση ή δεν θεωρεί τον εαυτό του έτοιμο για την παροχή πληροφοριών και γνώσεων. Τα μειονεκτήματα, από την άλλη πλευρά, της εν λόγω μεθόδου δημιουργούνται από το γεγονός ότι υπάρχει έλλειψη δια ζώσης επικοινωνίας, με αποτέλεσμα να προκύπτουν απορίες, οι οποίες δεν δύνανται να απαντηθούν μέσω του διαλόγου. Επιπρόσθετα, η χρήση μεθόδων παρουσίασης, συνεπάγεται ότι ο εκπαιδευόμενος ακούει για περίπου 15 λεπτά τον εκπαιδευτή να παραδίδει το εκάστοτε μάθημα, χωρίς όμως να του προσφέρεται η δυνατότητα ερωτήσεων ή περαιτέρω συζήτησης, αλλά και η δραστηριοποίηση μέσω συγκεκριμένων κινήτρων μάθησης (Γαλάνης, 1995).
2. **Μεθόδους καθοδήγησης:** Τα θεμέλια αυτών των μεθόδων βρίσκονται στην από κοινού συνεργασία του εκπαιδευτή και των εκπαιδευόμενων, όπου ο πρώτος καλείται να περιγράψει τη μαθησιακή διαδικασία και την εφαρμογή αυτής, με σκοπό να παρέχει βοήθεια στους ενήλικες να ανακαλύψουν τα κίνητρα και τις δυνατότητες τους (Καψάλης & Παπασταμάτης, 2000). Οι πιο γνωστές μέθοδοι καθοδήγησης είναι:
 - Η κατευθυνόμενη συζήτηση, η οποία αποτελεί μια ακολουθία ερωτημάτων, που έχουν εκ των προτέρων διατυπωθεί από τον εκπαιδευτή, επιδιώκοντας να εκμαιεύσουν μέσα από τους ίδιους τους εκπαιδευόμενους τη γνώση, που προϋπήρχε μέσα τους, αλλά το αγνοούσαν. Όπως επισημαίνει ο Jarvis

(2004), πλεονέκτημα θεωρείται η ευκολία που παρουσιάζει στην προετοιμασία της, αφού το βάρος πέφτει στην πλευρά του εκπαιδευτή, ο οποίος πρέπει να συντάξει τις ερωτήσεις, κατά τέτοιο τρόπο ώστε οι εκπαιδευόμενοι να διδαχθούν μέσω της βιωματικής μάθησης, ανακαλώντας προηγούμενες προσωπικές εμπειρίες. Στα μειονεκτήματα της συγκεκριμένης μεθόδου, συγκαταλέγεται το γεγονός ότι μέσα από τη συζήτηση που αναπτύσσεται δεν είναι δύσκολο να παρεκτραπεί ο διάλογος και να αποπροσανατολιστεί ο στόχος της εκπαίδευσης, εφόσον η ομάδα αναλώνεται σε άσχετα θέματα. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία και την αποτελεσματικότητα της μεθόδου είναι η ικανή και επαρκής προετοιμασία του εκπαιδευτικού, οι γνώσεις του πάνω στο αντικείμενο, αλλά και η εμπιστοσύνη στο πρόσωπό του από τους εκπαιδευόμενους, η οποία μπορεί να κερδηθεί μέσω των προηγούμενων.

- Η θύελλα ιδεών, γνωστή και ως brainstorming, κατά την εφαρμογή της οποίας, έπειτα από ερώτηση του εκπαιδευτή, ακολουθείται ένας καταγισμός ιδεών και απόψεων από τους εκπαιδευόμενους, πάνω σε συγκεκριμένο θέμα και στη διδακτέα ξένη γλώσσα, ώστε να ακουστούν διαφορετικές πτυχές και οπτικές γωνίες. Πιο ειδικά, αρχικά, εντός οριοθετημένου χρονικού πλαισίου, αυτές οι διαφορετικές απόψεις καταγράφονται, με σκοπό στη συνέχεια να συζητηθούν όλες οι επιμέρους ιδέες, ώστε να καταλήξουν στην επιθυμητή λύση. Πλεονεκτήματα της μεθόδου αυτής είναι ώθηση των εκπαιδευομένων στη δημιουργική και κριτική σκέψη, με απώτερο στόχο τη λήψη αποφάσεων και την επίλυση των προβλημάτων, αλλά και η παροχή κινήτρων και ενθάρρυνσης για την έκφραση της γνώμης τους, δίνοντας τους έτσι την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με απόψεις που δεν είχαν οι ίδιοι σκεφτεί πριν. Και σε αυτή την περίπτωση εντοπίζονται αρνητικά σημεία, με σημαντικότερο την ύπαρξη μιας μονομερούς ή μερικής συμμετοχής, καθώς στις τάξεις ενηλίκων δεν απαιτείται η υποχρεωτική συμμετοχή, ώστε να μην έρθουν σε δύσκολη θέση οι εκπαιδευόμενοι, είτε γιατί αποφεύγουν να εκφράσουν την άποψη τους, είτε γιατί θεωρούν ότι δεν έχουν κάτι να προσφέρουν στη συζήτηση. Σε τέτοιες περιπτώσεις, ωστόσο, η θέση του εκπαιδευτή καθίσταται λεπτή, αφού δεν μπορεί να τους αναγκάσει να συμμετέχουν στη συζήτηση, αλλά ταυτόχρονα δεν μπορεί να εφαρμόσει και τη μέθοδο με τη χρήση ευθέων ερωτήσεων. Σημαντικό μειονέκτημα, επίσης, αποτελεί το γεγονός ότι αν κατά τη διαδικασία εκμάθησης εξακοντιστεί δηκτικό ή έστω αρνητικό σχόλιο από κάποιον εκπαιδευόμενο προς κάποιον άλλο, μπορεί να εγείρει αισθήματα ντροπής και αποθάρρυνσης στη

συμμετοχή, ιδίως όταν αναφερόμαστε σε ομάδες ενηλίκων. Και στην παρούσα περίπτωση, ο εκπαιδευτής περιορίζεται, καθώς δεν του επιτρέπεται να επιπλήξει κάποιον εκπαιδευόμενο παρουσία των υπολοίπων (Jarvis, 2004).

- Το σχεδιασμένο παιχνίδι ρόλων, γνωστό και ως role play, κατά το οποίο ο εκπαιδευτή προσπαθεί να παροτρύνει τους εκπαιδευόμενους να εφαρμόσουν τις αποκτηθείσες γνώσεις σε μια φανταστική κατάσταση, που να βασίζεται στην καθημερινή ζωή. Ως μέθοδος διδασκαλίας είναι αποτελεσματική διότι στηρίζεται στην ενεργή συμμετοχή όλων των συμβαλλόμενων μελών και στην εφαρμογή των όσων έχουν διδαχθεί, μέσω της ανάληψης και ενσάρκωσης ρόλων (Γαλάνης, 1995). Πλεονέκτημα της μεθόδου αυτής είναι η άμεση εξοικείωση με τα όσα έχουν ήδη κατακτήσει και η απόκτηση αυτοπεποίθησης, όπως επίσης και ο εντοπισμός και ο περιορισμός των προβλημάτων και ασυμφωνιών ανάμεσα στους εκπαιδευόμενους. Ακόμη, στα θετικά στοιχεία της συγκεκριμένης μεθόδου συγκαταλέγεται και ο εμπλουτισμός της γνώσης, με τη συμβολή της συναισθηματικής νοημοσύνης, η οποία αποτραβάει τους συμμετέχοντες από την απαρχαιωμένη και στείρα αποστήθιση και τους οδηγεί στη σύνδεση των γνώσεων με δικά τους βιώματα και εμπειρίες. Στα αρνητικά στοιχεία ανήκουν η δημιουργία εντάσεων, που είναι συχνό φαινόμενο κατά την ομαδική συνεργασία, αλλά και ο χρόνος προετοιμασίας που χρειάζεται ο εκπαιδευτής για την υλοποίηση της μεθόδου (Καψάλης & Παπασταμάτης, 2000).

3. **Μεθόδους ανακάλυψης:** Με την υλοποίηση αυτών των μεθόδων, οι οποίες εστιάζουν στη διαδικασία της πνευματικής και νοητικής εξερεύνησης, οι ίδιοι συμμετέχοντες προβαίνουν σε διαδικασίες αντίληψης και διερεύνησης του τι ακριβώς έχουν διδαχθεί, αν το γνωρίζουν σε βάθος και διόρθωσης τυχόν λαθών που εντοπίζουν. Οι μέθοδοι αυτές εφαρμόζονται σε ατομικό επίπεδο, καθώς αφορά τον εκάστοτε εκπαιδευόμενο και όχι ομάδες ατόμων, ώστε να αντιμετωπιστούν αδυναμίες. επιπρόσθετα, κατ' αυτόν τον τρόπο παρέχεται και η δυνατότητα στον εκπαιδευτή να συμβάλει στη βελτίωση του κάθε ατόμου χωριστά. Οι βασικότερες μέθοδοι είναι:

- Οι ασκήσεις επανάληψης, οι οποίες με βάση ένα παράδειγμα δοσμένο από τον εκπαιδευτή, καλούνται να εργαστούν σε παρόμοια θέματα, εφαρμόζοντας τις γνώσεις που κατέκτησαν. Πλεονέκτημα θεωρείται επίσης, και ότι μέσω της επανάληψης ενθαρρύνονται όλο και περισσότερο και νιώθουν μεγαλύτερη ασφάλεια. Αντίθετα, αρνητικά σημεία είναι το γεγονός

ότι τα περισσότερα από τα παραδείγματα που παρατίθενται έχουν παρόμοια λύση και η αντιμετώπιση τους να γίνεται μηχανικά, ενώ παράλληλα μηχανικός είναι και ο τρόπος διόρθωσης τους από τον εκπαιδευτή, μη γνωρίζοντας αν ο εκπαιδευόμενος έχει κατανοήσει τη διδαχθείσα ύλη ή αν απλώς είναι καλός στην αποστήθιση. Το σημαντικότερο, συνεπώς, μειονέκτημα, εντοπίζεται στο φαινόμενο ότι νεκρώνει η σκέψη και η κριτική, αφού δεν μπαίνουν στη διαδικασία να διερευνήσουν το σκοπό που κρύβεται πίσω από τη λύση.

- Οι σιωπηρές ασκήσεις, αποτελούν μια μέθοδο που αποσκοπεί στη διερεύνηση και τη μελέτη του βαθμού γνώσης από τον εκπαιδευόμενο, αλλά και από τον εκπαιδευτή. Κατά την εφαρμογή της, οι συμμετέχοντες μπορούν να εκμεταλλευτούν ποικίλες ασκήσεις, γλωσσικές και γραμματικές, εργαζόμενοι είτε ατομικά είτε ομαδοσυνεργατικά, για να οδηγηθούν στην κατάκτηση των πληροφοριών. Με αυτόν τον τρόπο, ο εκπαιδευτής είναι σε θέση να αξιολογήσει το επίπεδο γνώσης του κάθε εκπαιδευόμενου, αλλά και να εντοπίσει τα σημεία αδυναμίας που χρήζουν βελτίωσης και διόρθωσης. Θετικό στοιχείο της εν λόγω μεθόδου μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι η συγκέντρωση του ενήλικα στην επίλυση μιας άσκησης, χωρίς τη διάσπαση της προσοχής του από εξωτερικούς παράγοντες, χρησιμοποιώντας τις απαραίτητες γνώσεις. Ωστόσο, μέσω αυτής της μεθόδου, δεν προωθείται η ανάπτυξη και η καλλιέργεια των διαπροσωπικών σχέσεων, αφού η πρακτική άσκηση αφορά σε προσωπικό επίπεδο, κάτι που χαρακτηρίζεται ως μειονέκτημα. Μειονέκτημα, όμως, και ο χρόνος που σπαταλάται για την επίλυση των ασκήσεων, καθώς ενδέχεται ο εκπαιδευτής, αφοσιωμένος όπως είναι στην επίβλεψη των λύσεων, να χρονοτριβήσει ξεπερνώντας το δοσμένο χρονικό περιθώριο.

4. **Εμψύχωση:** Ιδιαίτερα σημαντική είναι η θέση του εκπαιδευτή ως εμψυχωτή εντός της τάξης, αφού παροτρύνει τους συμμετέχοντες στη διαδικασία να ενεργοποιηθούν και να εκφράσουν τις απόψεις, αλλά και τις απορίες τους, αλλά και διαμορφώνει φιλικό και ασφαλές κλίμα, όπου όλοι αισθάνονται ισάξιοι ως προς τη γνώση, τη συμμετοχή και τη συμπεριφορά. Ειδικά στην περίπτωση της εκμάθησης σε τμήματα ενηλίκων, ο ρόλος αυτός είναι καθοριστικός, καθώς είναι πολύ εύκολο να μειωθεί η αυτοπεποίθηση και συνεπώς και η συμμετοχή έπειτα από μια λανθασμένη απάντηση. Επιπρόσθετα, η εμψύχωση, καλό θα ήταν να παρέχεται μέσω της επιβράβευσης μιας επιτυχημένης δραστηριότητας του ατόμου (Γαλάνης, 1995). Προκειμένου, όμως, να λειτουργήσει εποικοδομητικά και αποτελεσματικά η μέθοδος της εμψύχωσης, οφείλει να πληροί συγκεκριμένες παραμέτρους, οι οποίες,

ωστόσο, δεν είναι εφαρμόσιμες μόνο εντός της αίθουσας. Μια αρχική παράμετρος είναι η διάνθηση των διαπροσωπικών σχέσεων και η συνεργασία, αφού ακόμα και ο ρόλος του εμψυχωτή, αρχικά λειτουργούσε ως ο συνδετικός κρίκος μεταξύ ομάδας και εκπαιδευτή (Καψάλης & Παπασταμάτης, 2000). Ως δεύτερη προϋπόθεση, κατά συνέπεια, της εμψύχωσης, η οποία εν μέρει απορρέει και από την πρώτη παράμετρο, είναι η ενεργή και ελεύθερη συμμετοχή όλων των μελών, χωρίς την ύπαρξη διακρίσεων και εξαιρέσεων. Απαιτείται, λοιπόν, ομαδικό πνεύμα και συνεργασία μεταξύ των μελών, ώστε να προαχθεί η καλύτερη δυνατή λύση σε οποιοδήποτε θέμα προκύψει.

2.6 Η ΕΚΜΑΘΗΣΗ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΑΠΟ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΥΣ

2.6.1 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΩΝ

Ανατρέχοντας σε προηγούμενες βιβλιογραφικές πηγές που αναφέρονται σε μελέτες και έρευνες που αφορούν στην εκπαίδευση ενηλίκων, παρατηρούνται σημαντικές διαφορές, αλλά και αρκετά κοινά στοιχεία μεταξύ των εκπαιδευομένων, με το βασικότερο να είναι ότι δεν απευθύνεται σε ανήλικους (Rogers, 1986 ; CEDEPOF, 2010). Είναι στο σύνολο τους όλοι οι εκπαιδευόμενοι σε μια διαρκή εξέλιξη και πορεία, και όχι στην αρχή της μαθησιακής διαδικασίας, γεγονός που γίνεται αντιληπτό αν θεωρηθεί δεδομένο ότι ο καθένας αντανακλά τις εμπειρίες και τις ήδη σχηματισμένες αξίες του. Πιο συγκεκριμένα, τα κοινά στοιχεία που φέρουν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι, μπορούν να συνοψιστούν και να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- Είναι όλοι ενήλικες: Πρόκειται για ενήλικα άτομα, αν και η ενηλικιότητα, με βάση την ηλικία και τη συμπεριφορά, μπορεί να θεωρηθεί συχνά ασυμβίβαστη.
- Χαρακτηρίζονται ότι βρίσκονται σε ένα εξελικτικό στάδιο της ανάπτυξης τους: Η διανοητική, πνευματική, κοινωνική, συναισθηματική και σωματική ανάπτυξη των ατόμων αποτελεί έναν κύκλο που ακολουθεί την ηλικιακή δυναμική εξέλιξη των ατόμων., γεγονός που οδηγεί στη συνεχή θέληση και προσπάθεια κατάκτησης νέων γνώσεων. Ο εκπαιδευτής, συνεπώς, θα πρέπει να κατανοήσει ότι οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν στο πρόγραμμα ενσυνείδητα κατόπιν ελεύθερης βούλησης, κάτι που δεν τους καθιστά αναγκαστικά παθητικούς δέκτες της μαθησιακής διεργασίας. Επιπλέον,

συχνό φαινόμενο είναι και η ύπαρξη ατόμων που δεν ξεκινούν την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας, χωρίς καμία πρότερη εμπειρία και γνώση, ωστόσο, κρίνεται σκόπιμη η διδασκαλία αυτής από τα αρχικά και θεμελιώδη στάδια. Πιο συγκεκριμένα, επειδή οι ενήλικες έχουν αναπτύξει την ικανότητα του κριτικού αναστοχασμού και της ολιστικής σκέψης, μπορούν να θεωρηθούν ότι διακρίνονται από (Billington, 2007):

- Αυτοκαθορισμό, καθώς είναι πλέον αρκετά ώριμοι και σε θέση να αποφασίσουν για τη ζωή και την περαιτέρω εξέλιξη της
 - Πρακτικότητα και προσανατολισμό στην μαθησιακή διαδικασία, όντας υποστηρικτές περισσότερο της πρακτικής εξάσκησης και εφαρμογής έναντι της θεωρητικής προσέγγισης
 - Στερεοτυπικές νοηματοδοτήσεις, αφού έχουν ήδη σφυρηλατηθεί στα πλαίσια μιας κοινωνίας που επιβάλλει τα δικά της πρότυπα
 - Βραδύτητα στην ικανότητα πρόσληψης και κατάκτησης της γνώσης, καθώς οι ενήλικες χρειάζεται να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο για την κατανόηση της νέας γνώσης.
- Είναι άτομα με προσωπικά βιώματα και αξίες: Όλα τα άτομα είναι ένα πλέγμα εμπειριών και γνώσεων, το οποίο προκύπτει μέσα από τη συνεχή μάθηση, ενώ επιπρόσθετα, η ηλικίας τους, τους επιτρέπει να έχουν πλέον σχηματίσει πεποιθήσεις, αντιλήψεις, νοοτροπία, στάσεις ζωής και αξίες απέναντι στη ζωή, που έχουν έρεισμα το σύνολο των ήδη κερτημένων πληροφοριών. Ωστόσο, θα πρέπει να συνυπολογιστεί και το γεγονός ότι δεν διακρίνονται όλοι οι συμμετέχοντες από τα ίδια συναισθήματα, ούτε όμως και από τις ίδιες αντιδράσεις και συμπεριφορές, οπότε θα πρέπει ο εκπαιδευτής να λάβει υπόψη του και αυτές τις παραμέτρους.
- Οι προθέσεις τους για τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα είναι καθορισμένες: Η επιλογή τους είναι μια ενσυνείδητη απόφαση, που συνήθως απορρέει από ανάγκη για μόρφωση ή για προσωπική ανέλιξη. Πολλές φορές το κίνητρο για την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας δεν συνδέεται, όμως, με την μάθηση, αλλά με την απόκτηση κοινωνικών σχέσεων, τη ψυχαγωγία, επαγγελματικούς σκοπούς ή την πιστοποίηση της γνώσης.
- Η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα συνοδεύεται από συγκεκριμένες προσδοκίες: Συχνά οι ενήλικες αποφασίζουν να εντρυφήσουν σε μια ξένη γλώσσα, έχοντας ήδη αποκτήσει παγιωμένες στάσεις και απόψεις σχετικά με την εκπαίδευση, και αποσκοπούν σε διαφορετικά προσφερόμενα οφέλη, τα οποία προκύπτουν από τις ήδη αποκτημένες γνώσεις τους.

- Τα άτομα πλήττονται από αντικρουόμενα ενδιαφέροντα: Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι, λόγω των πολλαπλών καθημερινών υποχρεώσεων και των συχνά συγκρουόμενων ρόλων που κατέχουν δεν έχουν τη δυνατότητα της πλήρους παρακολούθησης όλων των ορών των εν λόγω προγραμμάτων, ιδιαίτερος, αν δεν αποτελεί για αυτούς βασική προτεραιότητα. Η παρακολούθηση, όπως είναι εύλογο, επηρεάζεται από ένα σύνολο οικογενειακών, επαγγελματικών και κοινωνικών παραγόντων, που άλλοτε λειτουργούν υποστηρικτικά και άλλοτε ανασταλτικά ως προς την μαθησιακή διεργασία. Ως εκ τούτου, η σύνδεση του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος με την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας καθίσταται δύσκολη, γεγονός που θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη του ο εκπαιδευτής, και να μην κρίνει αυστηρά τους συμμετέχοντες σε περιπτώσεις που αποσπάται η προσοχή τους ή που δεν έχουν ασχοληθεί με τις εργασίες που είχαν αναλάβει.
- Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι έχουν ήδη σχηματίσει μοντέλα μάθησης: Κατά τη διαδικασία της συνεχούς μάθησης, οι συμμετέχοντες έχουν ενστερνιστεί ο καθένας έναν δικό του τρόπο προσέγγισης της γνώσης, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ομάδες με πληθώρα διαφορετικών μοντέλων μάθησης. Ο εκάστοτε εκπαιδευόμενος εφαρμόζει την καταλληλότερη για αυτόν στρατηγική, που θα προωθήσει την κατάκτηση των πληροφοριών. Όμως, κάθε ένας από τους εκπαιδευόμενους δεν χαρακτηρίζεται από τον ίδιο ρυθμό μάθησης, από τα ίδια βιώματα και τις ίδιες δυνατότητες (Rogers, 1998).

Οι Hiemstra και Sisco (1990, σελ. 172 – 173), τονίζουν μερικά ακόμα στοιχεία, με τα οποία περιγράφονται οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι:

- Διακοπή της εκπαίδευσης εάν αποδειχθεί χάσιμο χρόνου.
- Ενδιαφέρον για την εκπαίδευση μόνο ως μία επιπλέον απασχόληση, ενώ άλλα θέματα περιλαμβάνονται στην απασχόληση του χρόνου και του ενδιαφέροντός τους.
- Εκπαίδευση εξ αιτίας μιας επείγουσας ανάγκης ή κινήτρου.
- Οι πραγματικοί λόγοι για την εκπαίδευση δεν αποκαλύπτονται πάντα. Αυτοί μπορεί να αφορούν τη δημιουργία φίλων, τη σύνταξη σε μια ομάδα ατόμων ή την απόκτηση γνώσεων.
- Αίσθημα άνεσης.
- Ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων.
- Υπάρχει έλλειψη χρόνου για εργασίες στο σπίτι, παρόλα αυτά υλοποιούνται.
- Ανάγκη ώριμης αντιμετώπισης.

- Εκτίμηση του ενδιαφέροντος που δείχνει ο εκπαιδευτής.
- Ανάγκη επιβεβαίωσης για την επιτυχία κάθε νέας απασχόλησης.
- Ανάγκη επιβράβευσης και ενθάρρυνσης.
- Ανάγκη ικανοποίησης για την επίτευξη των στόχων τους.
- Ανάγκη για μάθηση.
- Ανυπομονησία κατά την εκπαίδευση, πίεση χρόνου και βιασύνη για την εφαρμογή των νέων γνώσεων και δεξιοτήτων.
- Πολλές εμπειρίες για συζήτηση με την ομάδα.
- Δυνατότητα αντιμετώπισης προβλημάτων.
- Εκτίμηση μιας μαθησιακής εμπειρίας η οποία είναι σαφή και καλά σχεδιασμένη.
- Γρήγορη αξιολόγηση και εκτίμηση της εκπαίδευσης.

Τέλος, οι εκπαιδευόμενοι θεωρούν ότι ένα πρόγραμμα κατάρτισης και δια βίου μάθησης θα πρέπει να φέρει (Brookfield, 1993):

- Πλήρη επίγνωση των στόχων και των σκοπών του εν λόγω προγράμματος
- Ισάξια αντιμετώπιση από την πλευρά των εκπαιδευτών, κρίνοντας τους ως ικανά υποκείμενα της μαθησιακής διαδικασίας
- Επιλογή για ενεργή συμμετοχή στην εκπαίδευση
- Ενθάρρυνση από τους εκπαιδευτές και την παροχή κινήτρων για προσήλωση και μη απόκλιση από τον στόχο
- Ενεργοποίηση των μηχανισμών που σχετίζονται με την ψυχολογική άμυνα
- Αξιοποίηση των προσωπικών τους βιωμάτων και γνώσεων.

2.6.2 ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Τα εμπόδια που συναντά στο δρόμο του προς την κατάκτηση περαιτέρω γνώσεων ένας ενήλικας εκπαιδευόμενος είναι πολλά, και διαχωρίζονται σε εξωτερικά και εσωτερικά. Τα εξωτερικά εμπόδια είναι όλοι εκείνοι οι παράγοντες που συνδέονται με τις παρεχόμενες εκπαιδευτικές ευκαιρίες, αλλά και τις δυνατότητες που έχει ένας ενήλικας για να ενταχθεί σε ένα πρόγραμμα δια βίου μάθησης, ενώ τα εσωτερικά εμπόδια αφορούν στις ισχύουσες κοινωνικογνωστικές στάσεις και στις πεποιθήσεις, στις αξίες και στη νοοτροπία που έχει αναπτύξει το κάθε άτομο (Rubenson & Desjardins, 2009).

Σύμφωνα με τον Cross (1981), τα εμπόδια στην μαθησιακή διαδικασία της εκπαίδευσης ενηλίκων μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ανάλογα με τα προβλήματα που συνδέονται, ως εξής:

- Ανάλογα με τις καταστάσεις της καθημερινής προσωπικής, αλλά και κοινωνικής ζωής
- Ανάλογα με τα όσα προβλέπει το εκπαιδευτικό πρότυπο, αλλά και η μέθοδος διδασκαλίας
- Ανάλογα με τις προσωπικές επιλογές του κάθε εκπαιδευόμενου, αλλά και τους λόγους επιλογής παρακολούθησης του συγκεκριμένου προγράμματος.

Είναι σαφές, λοιπόν, όπως προκύπτει από τα παραπάνω ότι οι ενήλικες καλούνται να υπερπηδήσουν μια σειρά εμποδίων που σχετίζονται τόσο με κοινωνικογνωστικούς παράγοντες, όσο, όμως, και με εκπαιδευτικούς και προσωπικούς λόγους, γεγονός που οι εκπαιδευτές θα πρέπει να συνυπολογίσουν κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της μαθησιακής διαδικασίας.

2.6.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ ΣΤΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ

Λαμβάνοντας ως δεδομένα όσα προαναφέρθηκαν σχετικά με τα εμπόδια που δύνανται να αντιμετωπίσουν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι κατά την εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και τα χαρακτηριστικά αυτών, καθίσταται αναγκαίο να τεθούν κάποιες προϋποθέσεις, οι οποίες συμβάλλουν στην προώθηση και την αποτελεσματικότητα της μάθησης (Χατζηθεοχάρους, 2010). Έτσι λοιπόν, οι βασικότερες προϋποθέσεις μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Οι ενήλικες μπορούν να αφομοιώνουν καλύτερα τη διδακτέα ύλη, όταν αυτή βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση και επαφή με την καθημερινότητά τους, τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες τους.
- Η μάθηση είναι περισσότερο αποτελεσματική όταν οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται, να κατανοούν και να συμμερίζονται τις προϋποθέσεις και τους όρους που θέτει το εκπαιδευτικό πρόγραμμα.
- Για την επιτυχή κατάκτηση των γνώσεων που παρέχονται οι ενήλικες οφείλουν να έχουν άμεση συμμετοχή και να δραστηριοποιούνται ενεργά στη διαδικασία εκμάθησης. Έρευνες έχουν αποδείξει ότι όσο πιο ενεργητικός είναι ο ρόλος των ενήλικων εκπαιδευομένων στη διαδικασία εκπαίδευσης,

τόσο πιο αποδοτική είναι η επίδοσή τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι εκπαιδευτές πρέπει να εκμεταλλεύονται μεθόδους και τεχνικές που ενισχύουν την ενεργητική συμμετοχή.

- Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν καλύτερα όταν νιώσουν ότι αποτελούν κομμάτι της ομάδας. Η ένταξη σε μια ομάδα καθώς και η αποδοχή ενός ενήλικα από την ομάδα αυτή του δίνει το έναυσμα να αισθανθεί ότι μοιράζεται κοινούς στόχους και διακατέχεται από παρόμοιες ανάγκες. Είναι γεγονός ότι όσο περισσότερο η εκμάθηση στηρίζεται σε ομαδοσυνεργατικές μεθόδους τόσο η μάθηση αποδεικνύεται πιο αποτελεσματική.
- Όταν καταφέρουν ενήλικες εκπαιδευόμενοι και εκπαιδευτές να εντοπίσουν τυχόν εμπόδια και να επιλύσουν από κοινού.
- Οι ενήλικες μπορούν να μάθουν μόνο όταν έχουν γίνει κατανοητοί και αποδεκτοί οι ρυθμοί και οι τρόποι του εκάστοτε εκπαιδευόμενου. Οι εκπαιδευτές σε αυτή τη περίπτωση πρέπει να σεβαστούν την διαφορετικότητα και να δείξουν ανοχή, εφαρμόζοντας παράλληλα τεχνικές εξατομικευμένης προσέγγισης και οργάνωσης του διδακτικού περιεχομένου.
- Οι ενήλικες μαθαίνουν καλύτερα όταν έρχονται σε επαφή με ένα περιβάλλον που ευνοεί τη συμμετοχή. Ως μία από τις πιο βασικές προϋποθέσεις της επιτυχημένης εκπαίδευσης είναι να υπάρχει αμοιβαία κατανόηση από όλους τους συμμετέχοντες και εποικοδομητική επικοινωνία-συζήτηση, προκειμένου να μην αισθανθούν ότι παραγκωνίζονται αλλά ότι συνεισφέρουν.

Είναι εύλογο λοιπόν, ότι οι εκπαιδευτές που απευθύνονται σε ενήλικες μπορούν να αναπτύξουν κριτήρια για τις επιλογές τους. Αρχικά, θα πρέπει να παράσχουν κίνητρα προκειμένου να παρακινήσουν σε ενεργή συμμετοχή τους εκπαιδευόμενους σε κάθε στάδιο της μαθησιακής διαδικασίας. Τα περισσότερα εμπόδια είναι δυνατόν να ξεπεραστούν αν προϋπάρξουν συνθήκες κοινής συμμετοχής, γεγονός που χρήζει υπομονής και επιμονής και ιδιαίτερης προσπάθειας από τον εκπαιδευτή.

Σύμφωνα με τον Rogers (1986), η μάθηση είναι πιο αποτελεσματική όταν στηρίζεται σε τεχνικές που ενθαρρύνουν την ενεργητική συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων είτε μέσω ομαδικών εργασιών είτε μέσω της κοινής παρουσίας αυτών, ενώ αντίθετα, η μάθηση είναι λιγότερο αποτελεσματική όταν εφαρμόζεται αποκλειστικά και μόνο το δασκαλοκεντρικό μοντέλο εκπαίδευσης.

3. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

3.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

3.1.1 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ

Η παρούσα έρευνα αποσκοπεί στην διερεύνηση των προθέσεων/κινήτρων ενηλίκων για εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας, βάση του παρόντος επιπέδου τους στις ξένες γλώσσες και της χρησιμότητας αυτών στον επαγγελματικό τομέα τους.

3.1.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Οι δύο βασικοί άξονες γύρω από τους οποίους πραγματοποιείται η παρούσα έρευνα είναι οι ακόλουθοι:

1. Η διερεύνηση του επιπέδου ξένων γλωσσών που γνωρίζει ήδη το υποκείμενο της έρευνας – δηλαδή οι συμμετέχοντες σε αυτή.
2. Η υπάρχουσα και μελλοντική χρησιμότητα στον επαγγελματικό τομέα καθενός από τους συμμετέχοντες.

3.1.3 ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ – ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η παρούσα έρευνα υλοποιήθηκε με τη χρήση της μεθόδου των ερωτηματολογίων. Η έρευνα διεξήχθη μέσω των «Google Forms», μιας πλατφόρμας ηλεκτρονικής συμπλήρωσης ερωτηματολογίων και εξαγωγής αποτελεσμάτων σε μορφή .xls για την επεξεργασία αυτών. Ο σύνδεσμος με το ερωτηματολόγιο διοχετεύτηκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και μπόρεσαν να τη συμπληρώνουν οι συμμετέχοντες μέσω υπολογιστή ή κινητού. Η ερευνητική διαδικασία διήρκησε μία εβδομάδα, κατά την οποία ολοκληρώθηκε η συλλογή των απαραίτητων πρωτογενών δεδομένων.

Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε είναι ευκολίας (τυχαίο δείγμα), ενώ αυτού του είδους η τεχνική δειγματοληψίας όπου δεν λαμβάνονται υπόψη παράμετροι αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος ως προς τον πληθυσμό, εμπεριέχει ορισμένα πλεονεκτήματα (χαμηλό κόστος, ταχύτητα διαδικασιών, υψηλό ποσοστό απόκρισης και δυνατότητα συμπερίληψης ατόμων που έχουν βαθιά γνώση του υπό μελέτη φαινομένου), αλλά και ορισμένα μειονεκτήματα (δεν μπορεί να υπολογιστεί το δειγματολογικό σφάλμα και

η αξιοπιστία των ευρημάτων μειώνεται όσο απομακρύνεται η δειγματοληψία από την τυχαία). Το δείγμα αποτελείται από 102κ άτομα, 52 άντρες και 49 γυναίκες.

Το ερωτηματολόγιο που δόθηκε προς συμπλήρωση αποτελείται από ένα σύνολο ερωτήσεων, ανοιχτού και κλειστού τύπου. Οι ανοιχτού τύπου ερωτήσεις αφορούν καθαρά και μόνο την συμπλήρωση της ξένης γλώσσας την οποία επιθυμεί να μάθει ή γνωρίζει ο συμμετέχων.

Πιο συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τρεις ενότητες ερωτήσεων: α) δημογραφικά, β) υφιστάμενο επίπεδο γνώσης ξένων γλωσσών και γ) κίνητρα/πρόθεση εκμάθησης ή βελτίωσης εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας. Ειδικότερα η πρώτη ενότητα αποτελείται από 5 ερωτήσεις που σχετίζονται με δημογραφικά στοιχεία, όπως το φύλο, η ηλικία, η εκπαίδευση. Η δεύτερη ενότητα αποτελείται από ερωτήσεις κλειστού τύπου στις οποίες καλούνται οι συμμετέχοντες να δηλώσουν την γνώση ή όχι κάποιας ξένης γλώσσας, την χρησιμότητα αυτής στην επαγγελματική τους πορεία και τη συχνότητα χρήσης στην καθημερινότητά του. Τέλος η Τρίτη ενότητα αποτελείται από ερωτήσεις που σχετίζονται με την πρόθεση εκμάθησης ξένης γλώσσας στο μέλλον, πόσο πιθανό θα ήταν, ποια γλώσσα θα επέλεγαν, πόσο συχνά θα τη χρησιμοποιούσαν, τους λόγους που θα ξεκινούσαν και τη σημαντικότητα που έχει για αυτούς στην εύρεση εργασίας.

Ανάλυση ερωτηματολογίων: Η μελέτη των ερωτηματολογίων έλαβε χώρα με τη βοήθεια του προγράμματος excel και τη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS, και την χρήση περιγραφικής στατιστικής και κατάλληλων στατιστικών ελέγχων (t-test one-way) άπονα για τη διερεύνηση ύπαρξης στατιστικά σημαντικών διαφορών, ανάμεσα στους μέσους δημογραφικών κατηγοριών, σε σχέση με τις μεταβλητές του ερωτηματολογίου)

Μελετήθηκαν διάφορα στατιστικά μέτρα θέσης και διασποράς, όπως ο μέσος όρος, η διακύμανση και το εύρος του δείγματος. Τα αποτελέσματα θα παρουσιαστούν τόσο περιγραφικά, όσο και με τη βοήθεια διαγραμμάτων και πινάκων.

Ζητήματα Δεοντολογίας: Στις περιπτώσεις εκείνες που υλοποιείται κάποιου είδους έρευνας προκύπτουν ορισμένα δεοντολογικά ζητήματα τα οποία καλούμαστε να λάβουμε υπόψιν μας, τόσο κατά τη διάρκεια της υλοποίησης της έρευνας, όσο και κατά την επεξεργασία των στοιχείων. Στην κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να μελετηθούν τα όρια της έρευνας, ο αντίκτυπος αυτής για την επιστημονική κοινότητα, οι παρεμβάσεις σε ανθρώπινα δικαιώματα, ο σεβασμός των ανθρώπινων δικαιωμάτων και η εφαρμογή των νόμων περί προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κλπ.

Πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να λάβουν γνώση αναφορικά με τους σκοπούς της έρευνας οι συμμετέχοντες, ενημερώθηκαν εγγράφως στην πρώτη ενότητα του

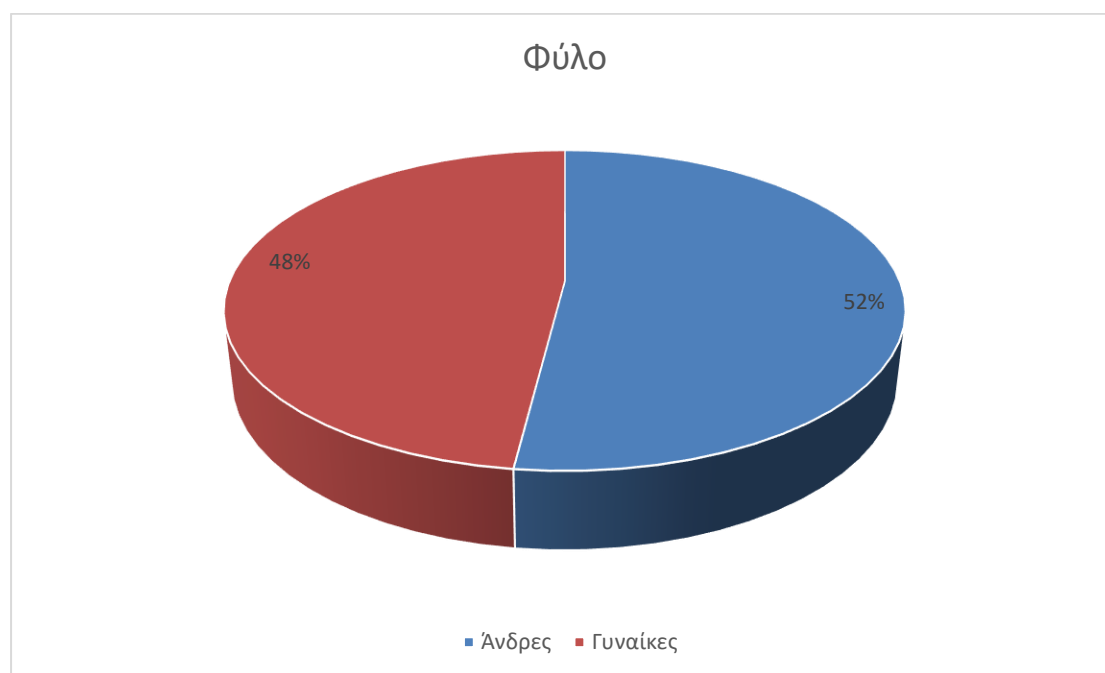
ερωτηματολογίου, στην οποία ενημερώθηκαν αναφορικά με τους σκοπούς και το είδος της έρευνας, τον φορέα που υλοποιεί την έρευνα και την χρονική περίοδο επεξεργασίας των ερωτηματολογίων. Επίσης θα λάβουν γνώση αναφορικά με τις δυσμενείς επιπτώσεις της έρευνας και τη δυνατότητα άρνησης συμμετοχής ή την δυνατότητα αποχώρησης ανά πάσα στιγμή από την έρευνα. Αρχικό μέλημα λοιπόν από μέρους του ερευνητή είναι η συνειδητή συγκατάθεση των ατόμων που θα λάβουν μέρος στην έρευνα. Η συγκατάθεση δόθηκε από άτομα που μπορούν ελεύθερα να κατανοήσουν την ερώτηση και να συμφωνήσουν. Για τον λόγο αυτό τα ερωτηματολόγια θα δοθούν προς συμπλήρωση μόνο σε ενήλικα άτομα. Αυτό ελέγχθηκε με την πρώτη ερώτηση «Είστε άνω των 18;». Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, η έρευνα θα λήγει για τον συμμετέχοντα.

Στη συνέχεια ενημερώθηκαν οι συμμετέχοντες αναφορικά με τα δικαιώματά τους, όπως την προστασία προσωπικών δεδομένων, τήρηση ανωνυμίας, δυνατότητα ενημέρωσης αναφορικά με τα αποτελέσματα της έρευνας και ενημέρωση αναφορικά με το χρονικό διάστημα επεξεργασίας των ερωτηματολογίων. Τέλος, θέματα απορρήτου ασφαλώς τίθενται σε όλες τις περιπτώσεις που συλλέγονται και αποθηκεύονται δεδομένα που προσδιορίζουν μοναδικά ένα ή περισσότερα άτομα, για τον λόγο αυτό στο έγγραφο ενημέρωσης θα αναφέρεται ρητά το γεγονός πως τα στοιχεία που θα συλλεχθούν δεν θα μπορέσουν να αποτελέσουν δεδομένα άλλης έρευνας και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της έρευνας αυτής, ενώ στη συνέχεια θα αποθηκευτούν για ένα χρονικό διάστημα μέχρι την εξαγωγή των συμπερασμάτων και την ανάλυση τους και θα καταστραφούν έπειτα από το χρονικό αυτό διάστημα.

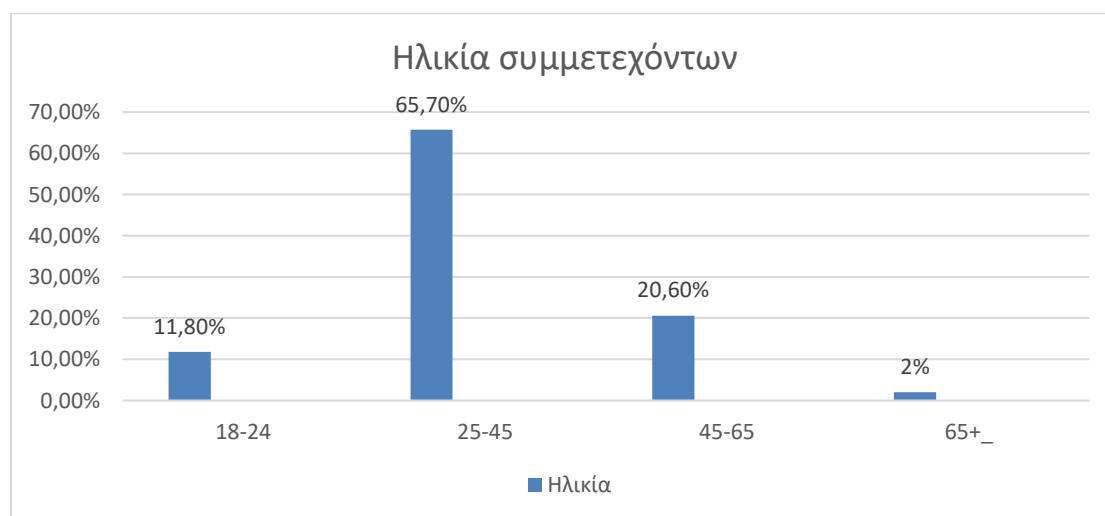
3.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ 102 ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

3.2.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

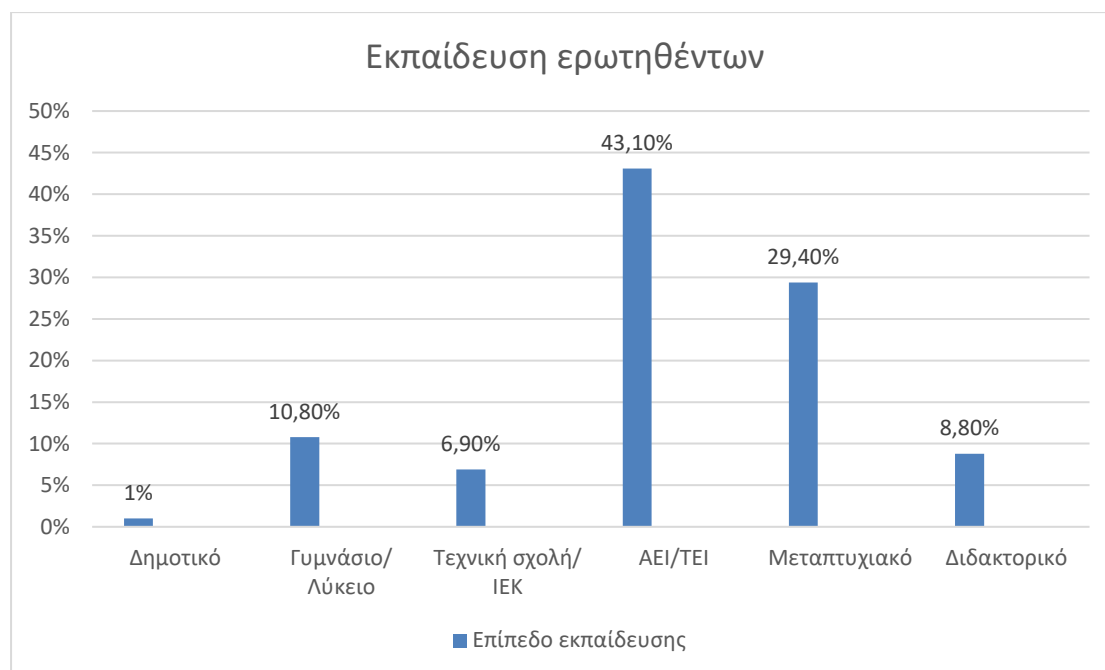
Στους παρακάτω πίνακες θα παρουσιασθούν οι συχνότητες των απαντήσεων των ερωτηθέντων, σε σχέση με τις δημογραφικές μεταβλητές.

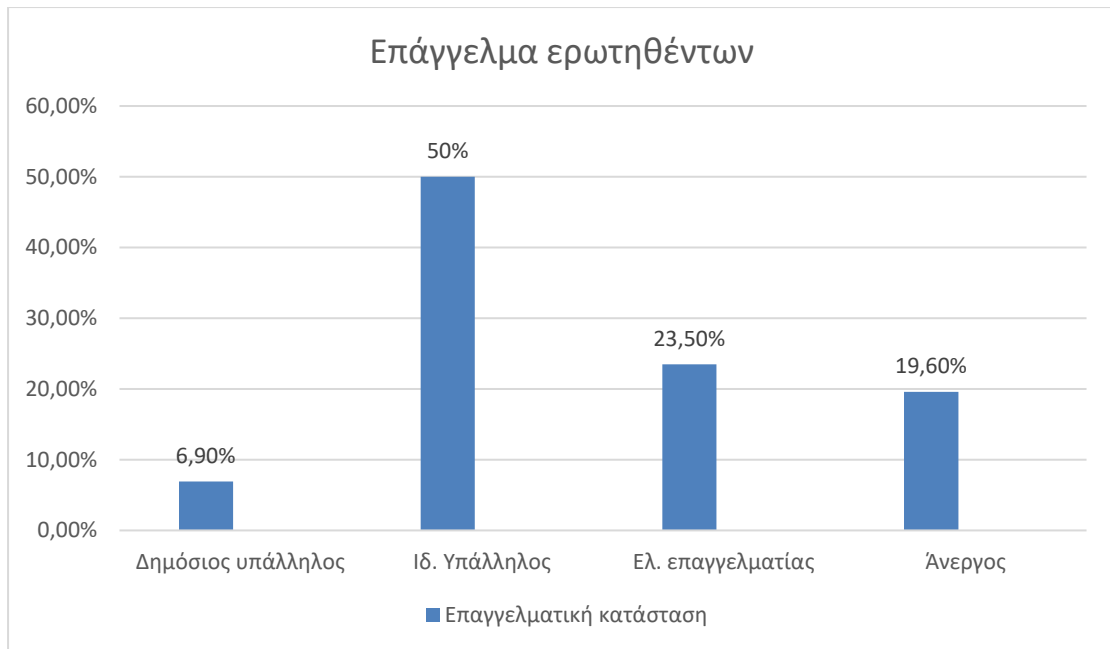
Το δείγμα αποτελείται από 102 άτομα, 53 άνδρες (52%) και 49 γυναίκες (48%)..

Επομένως το 1.8% των ερωτηθέντων είναι μεταξύ 18 και 24 ετών, το 65.7% είναι στην ηλικιακή κατηγορία 25-45 ετών, το 20.6% ανήκει στο γκρουπ 45-65 ετών και το 2% είναι πάνω από 65 ετών. Αναμφίβολα υπάρχουν αποκλίσεις αντιπροσωπευτικότητας (ιδίως γιατί το ποσοστό των νέων ατόμων 18-24 ετών είναι μικρό, σε σχέση με αυτά που μελετώνται), αλλά το γκρουπ 25-45 ετών (που υπερ-εκπροσωπείται), μπορεί να θεωρηθεί ως ένα σημαντικό γκρουπ διαμόρφωσης γενικών τάσεων σε σχέση με την εκμάθηση ξένων γλωσσών).

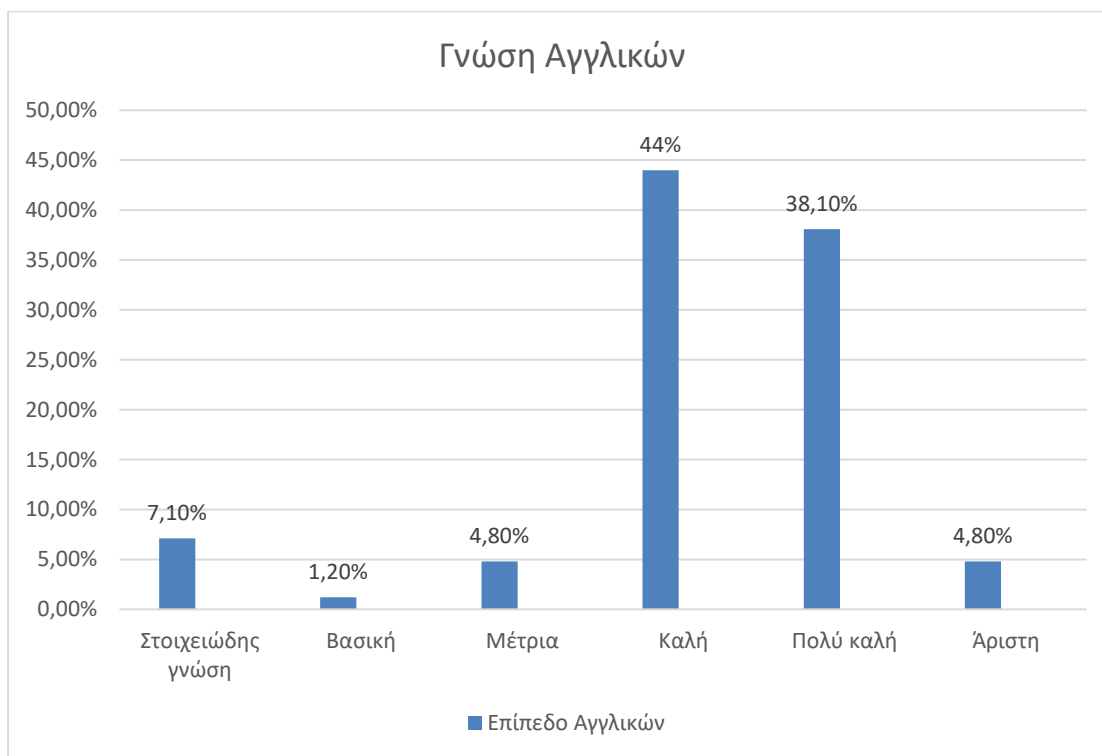
Επομένως το 1% των συμμετεχόντων είναι απόφοιτοι δημοτικού, το 10.8% έχουν τελειώσει το Γυμνάσιο/ Λύκειο, το 6.9% κάποια τεχνική σχολή, το 43.1% (η πλειονότητα κάποια σχολή ΑΕΙ/ΤΕΙ, το 29,4% έχει μεταπτυχιακό και το 8.8% διδακτορικό. Το δείγμα παρουσιάζει εξαιρετικά υψηλά επίπεδα μόρφωσης (το 80% είναι από ΑΕΙ/ ΤΕΙ και «πάνω», ενώ το 8,8% έχει διδακτορικό τίτλο), σε σχέση με το γενικό πληθυσμό, άρα αυτό αποτελεί ένα σημαντικό περιορισμό της ερευνητικής διαδικασίας (όσο μεγαλώνει η απόκλιση, τόσο μειώνεται η αξιοπιστία των ευρημάτων και η ικανότητα γενίκευσης στον υπό μελέτη πληθυσμό).

Το 6.9% των συμμετεχόντων είναι δημόσιοι υπάλληλοι, το 50% είναι ιδιωτικοί υπάλληλοι, το 23.5% είναι ελεύθεροι επαγγελματίες και το 19.6% είναι άνεργοι (άρα υπο-εκπροσωπούνται οι δημόσιοι υπάλληλοι). Συνοψίζοντας σε σχέση με το δείγμα και τις δημογραφικές μεταβλητές, παρατηρείται μια σχετική απόκλιση από τον πληθυσμό, καθώς: υπο-εκπροσωπούνται ελαφρώς οι γυναίκες, υπερ-εκπροσωπούνται άτομα υψηλής μόρφωσης (περισσότερο σημαντικό, καθώς άτομα υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου, αναμένεται να έχουν σημαντικά διαφορετικές στάσεις/ αντιλήψεις σε σχέση με άλλα γκρουπ) και δεν συμπεριλαμβάνονται αρκετοί δημόσιοι υπάλληλοι.

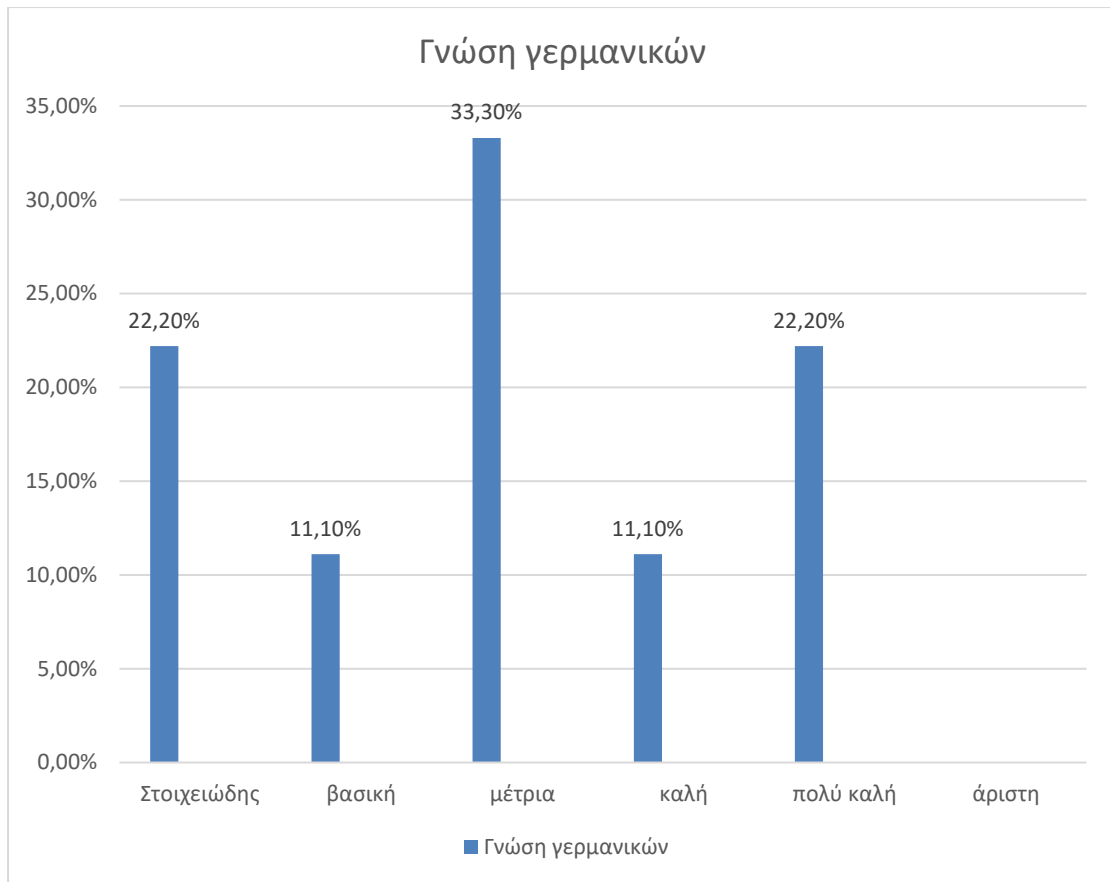
3.2.2 ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Επίπεδο ξένων γλωσσών

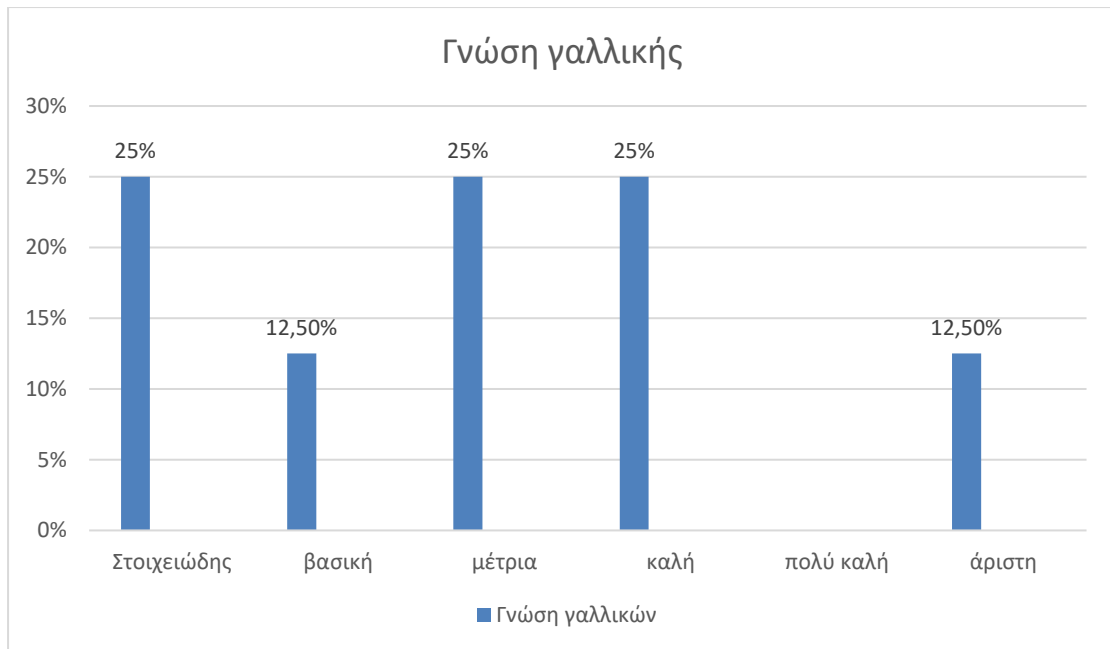
Το 7.1% των συμμετεχόντων έχουν μια στοιχειώδη γνώση, το 1.2% βασική, το 4.8% μέτρια, το 44% καλή, το 38.1% πολύ καλή και το 4.8% άριστη. Επομένως η πλειονότητα του δείγματος έχει αρκετά καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας, κάτι που δεν αποτελεί παράξενο εύρημα (αφενός γιατί στην Ελλάδα τα ποσοστά καλής γνώσης της αγγλικής είναι ούτως ή άλλως υψηλά, και αφετέρου γιατί το δείγμα μπορεί να θεωρηθεί αρκετά υψηλού μορφωτικού επιπέδου). Επιπλέον όπως τονίστηκε στη θεωρητική επισκόπηση, σημειώθηκαν σημαντικές προσπάθειες αύξησης του ποσοστού γνώσης της αγγλικής γλώσσας τα τελευταία χρόνια, ενώ έγινε υποχρεωτική η εκμάθησή της από το δημοτικό.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα διαγράμματα σε σχέση με τα επίπεδα γνώσης των αγγλικών, γερμανικών και γαλλικών, όπως και τα διαγράμματα με τις συχνότητες των απαντήσεων σε σχέση με την αντιληπτή χρησιμότητα της γνώσης κάθε γλώσσας (σε επαγγελματικό επίπεδο) και τη συχνότητα χρησιμοποίησης κάθε γλώσσας καθημερινά. Κρίθηκε σκόπιμο τα διαγράμματα να παρουσιασθούν συγκεντρωτικά (όχι ανά γλώσσα, αλλά ανά μεταβλητή, ώστε ο αναγνώστης να μπορέσει να εξάγει πιο εύκολα συμπεράσματα).

Επομένως παρατηρείται ότι οι συμμετέχοντες έχουν γενικά μια τάση να γνωρίζουν στοιχειωδώς, βασικά και μέτρια τη γερμανική γλώσσα, και παράλληλα να γνωρίζουν καλά, πολύ καλά και άριστα την αγγλική. Η ίδια τάση διαφαίνεται και σε σχέση με τα γαλλικά και τα αγγλικά, αλλά υπάρχουν πολλοί άριστοι γνώστες της γαλλικής (σε αντίθεση με τη γερμανική).

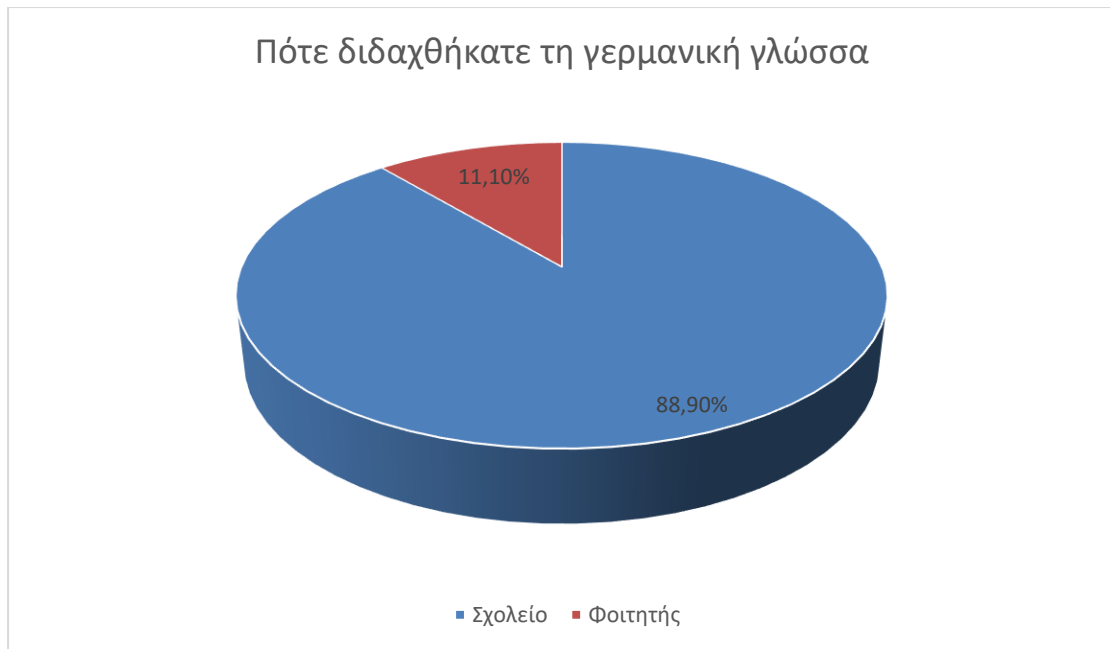
Άρα ένα συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί είναι ότι ένα μεγάλο ποσοστό εκκινεί με όλες τις γλώσσες (ή ένα συνδυασμό τουλάχιστον αγγλικών/ γερμανικών ή αγγλικών/ γαλλικών) και μετά τείνει να μαθαίνει σε βάθος τα αγγλικά (αναμφίβολα σε σχέση με τα γερμανικά, καθώς στα γαλλικά υπάρχει ένα σεβαστό ποσοστό άριστης γνώσης).

Χρόνος πρώτης επαφής με ξένες γλώσσες

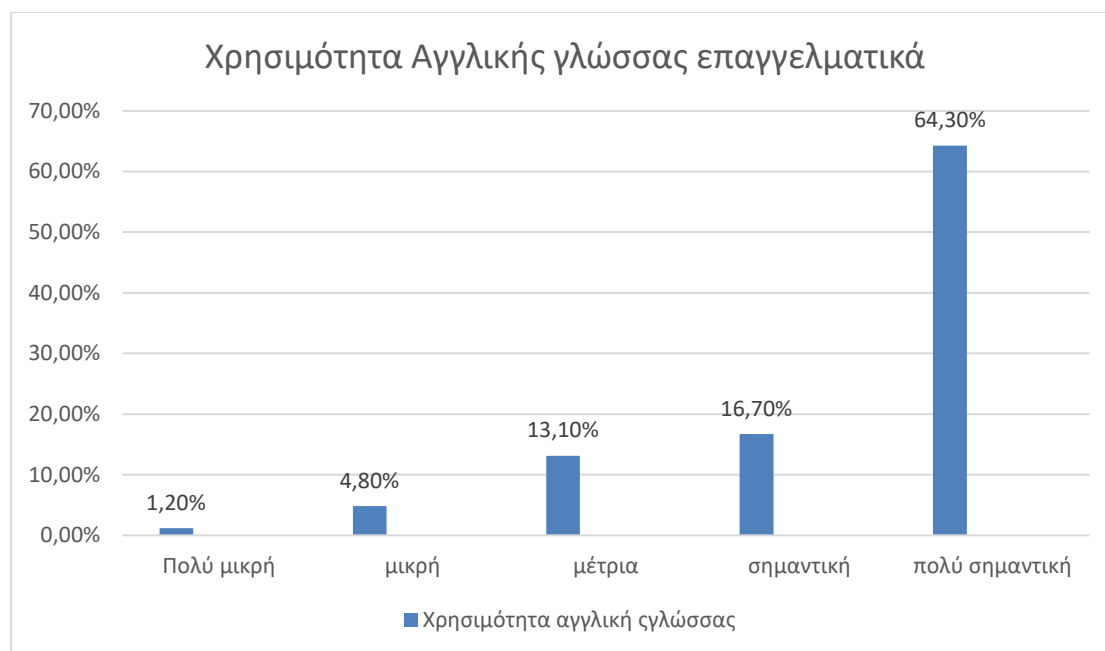
Εδώ τεκμαίρεται ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων (το 75%) διδάχθηκε την αγγλική γλώσσα στο σχολείο (πρωτοδιδάχθηκε ή πρωτοήρθε σε επαφή), το 9.5% στα φοιτητικά χρόνια και το 9.5% αργότερα (λογικά εφόσον ένα σημαντικό μέρος του δείγματος είναι πάνω από 45 ετών).

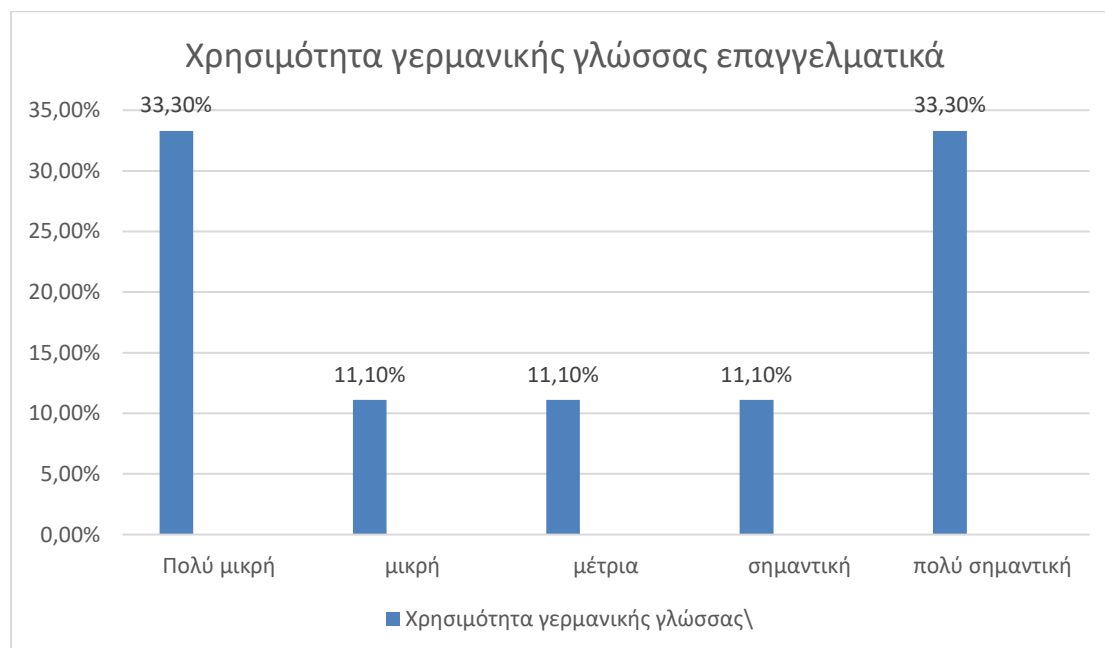
Όπως φαίνεται κανείς δεν επέλεξε να μάθει τη γερμανική γλώσσα αργότερα (έπειτα από τα φοιτητικά χρόνια, σε αντίθεση με το 9.5% των ερωτηθέντων που το έπραξαν με τα αγγλικά). Κατά τα άλλα τα ποσοστά είναι σχετικά όμοια (η πλειοψηφία των συμμετεχόντων διδάχθηκε αγγλικά και γερμανικά στο σχολείο και πολύ λιγότεροι στο πανεπιστήμιο). Βέβαια το σημαντικό στοιχείο είναι η επιθυμία να μάθει κανείς μια ξένη γλώσσα αργότερα (ούτε στο σχολείο που είναι υποχρεωτικά, ούτε στο πανεπιστήμιο που μπορεί να θεωρηθεί συχνά ως μια «αποφυγή» αντιμετώπισης πιο απαιτητικών μαθημάτων).

Σε σχέση με τη γαλλική γλώσσα, το 100% των συμμετεχόντων (που τη γνωρίζουν έστω και στοιχειωδώς), δήλωσαν ότι την έμαθαν στο σχολείο. Βέβαια ένα σεβαστό ποσοστό είναι άριστοι γνώστες γαλλικών, επομένως συνέχισαν την εκμάθησή (/σε αντιδιαστολή ενδεχομένως με τα γερμανικά που το 10% περίπου έμαθε τη γλώσσα σαν φοιτητής, αλλά κανείς δεν κατέληξε άριστος γνώστης).

Αντιληπτή χρησιμότητα ξένων γλωσσών

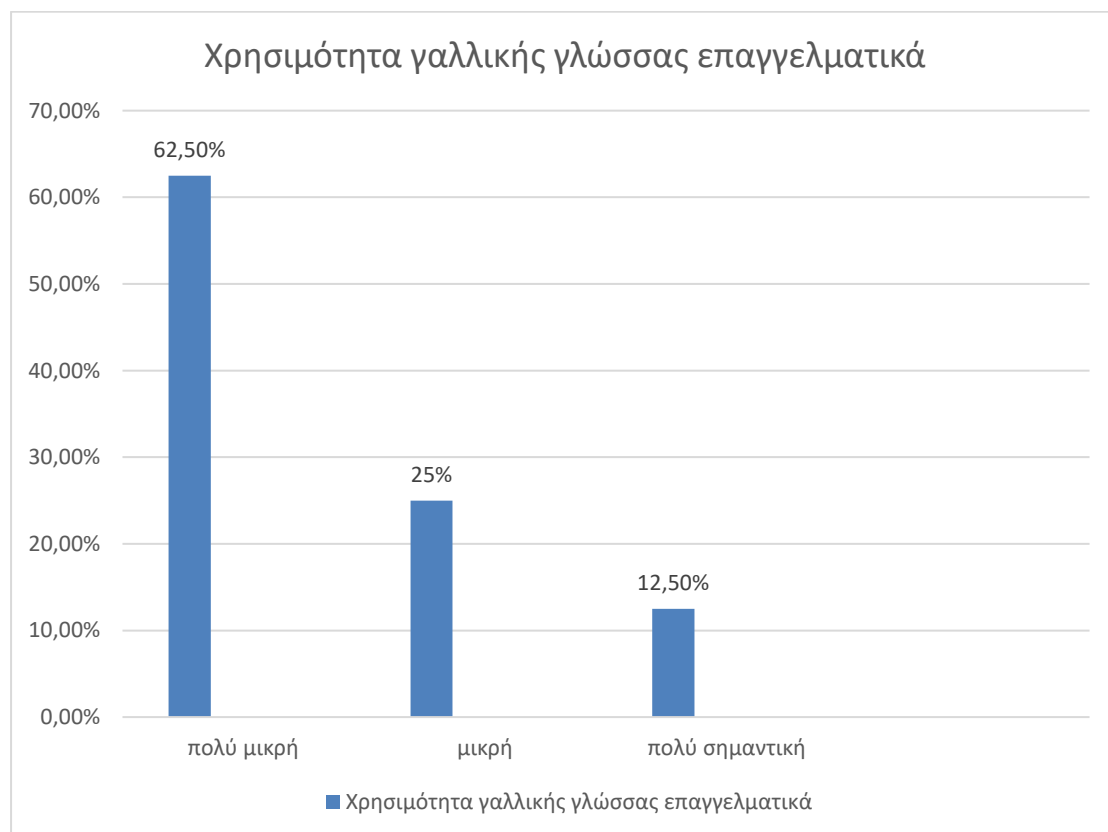
Όπως διαφαίνεται από το παραπάνω διάγραμμα η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων θεωρεί πολύ σημαντική την εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας σε σχέση με τη χρησιμότητά της σε επαγγελματικό επίπεδο (περίπου το 80% θεωρεί τη γνώση της αγγλικής γλώσσας τουλάχιστον σημαντική σε επαγγελματικό επίπεδο).

Επομένως η σύγκριση υποδεικνύει ότι:

- Πολύ λίγοι θεωρούν ότι η γνώση της αγγλικής δεν είναι καθόλου (ή λίγο χρήσιμη), ενώ πάρα πολλοί συμμετέχοντες δήλωσαν το αντίθετο για τη γερμανική
- Από την άλλη, ενώ πάρα πολλοί (το 65% περίπου των ερωτηθέντων) δήλωσαν ότι η αγγλική γλώσσα είναι πάρα πολύ χρήσιμη σε επαγγελματικό επίπεδο, πολλοί δήλωσαν το ίδιο για τα γερμανικά (ένα 45% περίπου τα θεωρεί σημαντικά)
- Επομένως παρατηρείται μια διαφορά μεταξύ των ποσοστών που συγκριτικά θεωρούν τις δύο γλώσσες χρήσιμες ή καθόλου χρήσιμες (υπάρχει μια μεγάλη διαφορά μεταξύ των ατόμων που θεωρούν τη γνώση γερμανικών καθόλου σημαντική επαγγελματικά/ συγκριτικά με τα αγγλικά, που μειώνεται σαφέστατα όταν συγκρίνεται η αντιληπτή σημαντικότητα των δύο γλωσσών επαγγελματικά.

Συνοψίζοντας, παρόλο που πολλοί θεωρούν τη γνώση των γερμανικών ένα λίγο σημαντικό επαγγελματικό skill, υπάρχουν αρκετοί που το θεωρούν αρκετά σημαντικό. Με τα αγγλικά, το τοπίο είναι αρκετά πιο ξεκάθαρο, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία τα θεωρεί σημαντικά/ πολύ σημαντικά επαγγελματικά.

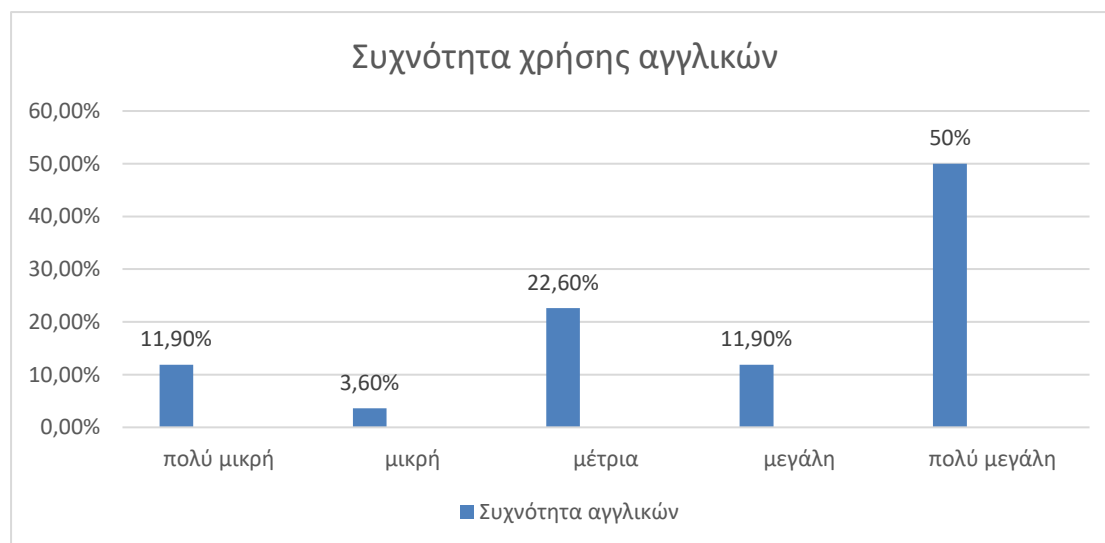
Η γαλλική γλώσσα θεωρείται μικρής σημασίας επαγγελματικά, ως χρησιμότητα γνώσης, αν και ένα διόλου ευκαταφρόνητο 12.5% του δείγματος θεωρεί ότι είναι πολύ σημαντική. Τα γαλλικά μπορεί να υποστηριχθεί (σε περιγραφικό επίπεδο ανάλυσης, χωρίς την εξαγωγή στατιστικών συμπερασμάτων), ότι διαφαίνονται σαν μια γλώσσα που είναι των «άκρων» ως προς τις αντιλήψεις των ερωτηθέντων. Καταδεικνύεται για παράδειγμα, ότι το

ίδιο ποσοστό που διαθέτει άριστη γνώση γαλλικών, τη θεωρεί πάρα πολύ χρήσιμη γλώσσα σε επαγγελματικό επίπεδο (το 12,5%/ παρόλο που η πλειονότητα δεν τη θεωρεί σημαντική επαγγελματικά, άρα έχει πολύ «πιστούς οπαδούς»). Η γερμανική γλώσσα παρόλο που θεωρείται πιο σημαντική από περισσότερα άτομα, δεν έχει κανένα στο δείγμα που να δηλώνει άριστος γνώστης (επομένως και άριστος «κριτής της πραγματικής επαγγελματικής της χρησιμότητας»).

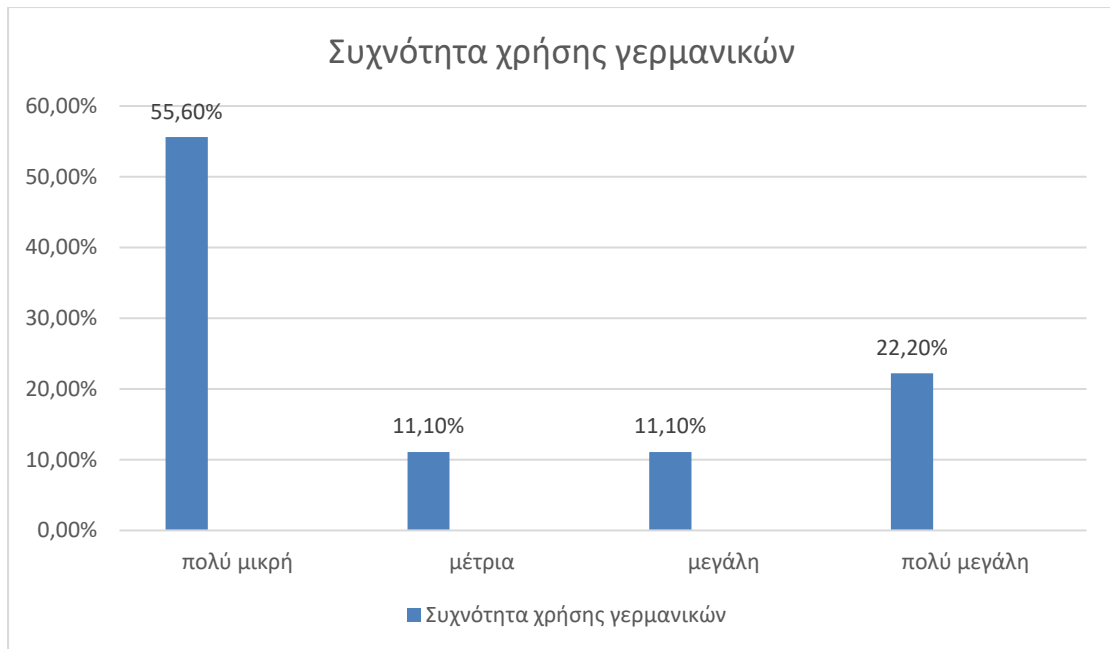
Επομένως αν παραβλέπει κανείς την αγγλική γλώσσα (που είναι αδιαμφισβήτητα κυρίαρχη), η γερμανική γλώσσα έχει περισσότερους οπαδούς, αν και η γαλλική έχει πιο αφοσιωμένους οπαδούς.

Συχνότητα χρησιμοποίησης ξένων γλωσσών

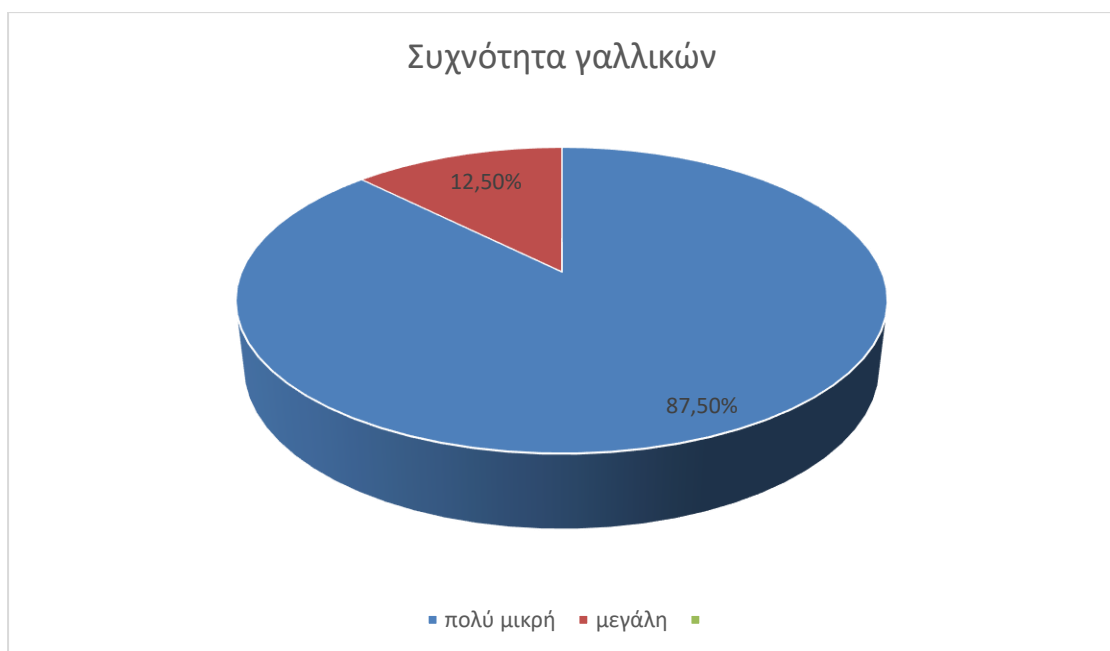
Σε σχέση με τη συχνότητα χρησιμοποίησης των 3 παραπάνω γλωσσών (τα ιταλικά και τα ισπανικά είχαν ελάχιστες παρατηρήσεις-της τάξης των 2 ή 3 ατόμων, επομένως κρίθηκε σκόπιμο να μην αναφερθεί τίποτα, ούτε σε περιγραφικό επίπεδο καθώς κρίνεται εντελώς ανυπόστατο και «αντιεπιστημονικό»).

Τα αποτελέσματα είναι σε μεγάλο βαθμό αναμενόμενα, ενώ τα αγγλικά χρησιμοποιούνται πολύ συχνά από το δείγμα (περίπου το 80% από μετρίως μέχρι πολύ συχνά).

Επομένως τα γερμανικά χρησιμοποιούνται αφενός πολύ λίγο (αναφορικά με τη συχνότητα) αλλά αφετέρου αρκετά πολύ (από κάποιους άλλους συμμετέχοντες).

Στο ίδιο πλαίσιο τα γαλλικά έχουν πολύ μεγάλη απόκλιση όσο αναφορά τη συχνότητα χρησιμοποίησής τους (η συντριπτική πλειοψηφία δεν τα χρησιμοποιεί, αλλά πάλι ένα σεβαστό ποσοστό τα χρησιμοποιεί).

3.2.3 ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Παρακάτω παρουσιάζονται τα βασικά ευρήματα (μόνο τα στατιστικά σημαντικά), της διαδικασίας εντοπισμού των διαφορών μεταξύ των δύο φύλων, σε σχέση με τις μεταβλητές του ερωτηματολογίου. Ο έλεγχος που γίνεται, έχει σαν μηδενική υπόθεση ότι οι μέσες τιμές είναι ίσες (απορρίπτεται, αν το Sig. είναι μικρότερο από 0,05).

Μεταβλητές	Φύλο	Φύλο	t-value	Sig.
	Άντρες	Γυναίκες		
	Μέση τιμή	Μέση τιμή		
Πόσο πιθανό είναι να κάνετε μαθήματα ξένων γλωσσών στο μέλλον;	3.10	3.69	-2.50	<u>.014</u>
Ποια είναι η συχνότητα χρήσης της ξένης γλώσσας στην καθημερινότητά σας;	2.77	1.93	2.27	<u>.027</u>

Το t-value στον παραπάνω Πίνακα, αντιπροσωπεύει την τιμή του ελέγχου, ενώ το Sig. (Statistical significance-στατιστική σημαντικότητα ή p-value) αφορά το πόσο «ταιριάζουν»/είναι συμβατά τα δεδομένα του δείγματος με τη μηδενική υπόθεση, ή πόσο πιθανή είναι η διαφορά που βρέθηκε αν ισχύει η μηδενική υπόθεση. Όσο μικρότερη είναι η τιμή του Sig, τόσο πιο ισχυρές είναι οι αποδείξεις ότι πρέπει να απορριφθεί η μηδενική υπόθεση. Πιο συγκεκριμένα το Sig υποδηλώνει την πιθανότητα να βρεθεί η διαφορά που βρέθηκε ή μεγαλύτερη, δεδομένου ότι ισχύει η μηδενική υπόθεση (εδώ σημαίνει ότι θα βρίσκονταν διαφορές μεταξύ των 2 φύλων της τάξης του 0.59 ή περισσότερο για την ερώτηση «Πόσο πιθανό είναι να κάνετε μαθήματα ξένων γλωσσών στο μέλλον;», δεδομένου ότι δεν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα 2 φύλα, στο 1.4% των ερευνών, εξαιτίας τυχαίου λάθους. Το επίπεδο σημαντικότητας (εδώ 0.05) είναι η πιθανότητα της απόρριψης της μηδενικής υπόθεσης, δεδομένου ότι είναι αλήθεια. Επομένως κάποια στατιστικά συμπεράσματα που προκύπτουν είναι:

- ότι οι γυναίκες τείνουν να θεωρούν πιο πιθανή την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας στο μέλλον, σε σύγκριση με τους άντρες.
- Ότι οι άντρες τείνουν να χρησιμοποιούν περισσότερο τη δεύτερη ξένη γλώσσα που γνωρίζουν, σε σύγκριση με τις γυναίκες (αυτό είναι δύσκολο να εξηγηθεί καθώς υπάρχουν αρκετές εξηγήσεις: παρόλο που υποστηρίζεται ότι οι γυναίκες μιλάνε περισσότερο από τους άντρες (σε αριθμό λέξεων ημερησίως) μπορεί να προτιμούν να χρησιμοποιούν γνωστές λέξεις, σε αντίθεση με τους άντρες που συχνά θέλουν να εντυπωσιάσουν ή είναι διατεθειμένοι να ρισκάρουν να μην είναι «τέλειοι

γραμματικά»-αυτό αποτελεί μια επεξήγηση απόλυτα υποκειμενική, σε επίπεδο εικασίας)

3.2.4 ΗΛΙΚΙΑ ΚΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται τα στατιστικά σημαντικά ευρήματα της διαδικασίας διερεύνησης των διαφορών μεταξύ των μέσων των ηλικιακών κατηγοριών, σε σχέση με τις μεταβλητές του ερωτηματολογίου (η μεταβλητή της ηλικίας έχει πάνω από δύο επίπεδα/ κατηγορίες, επομένως πρέπει να χρησιμοποιηθεί η ανάλυση της one way anova). Ο έλεγχος που γίνεται, έχει σαν μηδενική υπόθεση ότι οι μέσες τιμές είναι ίσες (απορρίπτεται, αν το Sig. είναι μικρότερο από 0,05). Επομένως, αν για μια μεταβλητή, η μηδενική υπόθεση απορριφθεί θα συναχθεί το συμπέρασμα, ότι υφίσταται στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους μέσους, σε τουλάχιστον ένα ζεύγος ηλικιακών κατηγοριών (στη συνέχεια, με τη διενέργεια των post hoc ελέγχων, μπορούν να εντοπισθούν τα ζεύγη και να συγκεκριμενοποιηθεί η μέση διαφορά).

Το F στον παραπάνω Πίνακα, αντιπροσωπεύει την τιμή του ελέγχου που γίνεται, ενώ το Sig. (Statistical significance-στατιστική σημαντικότητα ή p-value) αφορά το πόσο συμβατά είναι τα δεδομένα του δείγματος με τη μηδενική υπόθεση, ή πόσο πιθανή είναι η διαφορά που βρέθηκε, αν ισχύει η μηδενική υπόθεση (Minitab Blog Editor, 2014). Όσο μικρότερη είναι η τιμή του Sig, τόσο πιο ισχυρές είναι οι αποδείξεις ότι πρέπει να απορριφθεί η μηδενική υπόθεση. Πιο συγκεκριμένα το Sig υποδηλώνει την πιθανότητα να βρεθεί η διαφορά που βρέθηκε ή μεγαλύτερη, δεδομένου ότι ισχύει η μηδενική υπόθεση. Εδώ σημαίνει ότι θα παρατηρούνταν οι διαφορές που βρέθηκαν για παράδειγμα στη μεταβλητή «Σας φάνηκε χρήσιμη η γνώση της αγγλικής γλώσσας στον επαγγελματικό τομέα» (παρατηρήθηκαν διαφορές σε τουλάχιστον ένα ζεύγος ηλικιακών κατηγοριών), δεδομένου ότι δεν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις ηλικιακές κατηγορίες, στο 0.7% των ερευνών, εξαιτίας τυχαίου λάθους. Το επίπεδο σημαντικότητας (εδώ 0.05) είναι η πιθανότητα της απόρριψης της μηδενικής υπόθεσης, δεδομένου ότι είναι αλήθεια.

Μεταβλητές	18-24	25-45	46-65	66+	F	Sig.
Πότε διδαχθήκατε την αγγλική γλώσσα;(1=σχολικά χρόνια, 2=φοιτητικά, 3=αργότερα)	1.00	1.19	2.13	1.00	14.501	.000
Σας φάνηκε χρήσιμη η γνώση της αγγλικής γλώσσας στον επαγγελματικό τομέα;	3.67	4.60	4.06	3.00	4.387	.007
Ποια είναι η συχνότητα χρήσης της δεύτερης ξένης γλώσσας στην καθημερινότητά σας;	3.67	4.17	2.88	2.00	4.894	.004

3.2.5 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται τα στατιστικά σημαντικά ευρήματα της διαδικασίας διερεύνησης των διαφορών μεταξύ των μέσων των εκπαιδευτικών κατηγοριών, σε σχέση με τις μεταβλητές του ερωτηματολογίου.

Μεταβλητές	Δημοτικό	Γυμνάσιο/Λύκειο	ΙΕΚ	ΑΕΙ/ΤΕΙ	Μεταπτυχιακό	Διδακτορικό	F	Sig.
Ποια είναι η συχνότητα χρήσης της ξένης γλώσσας στην καθημερινότητά σας;	3.00	2.60	3.33	3.71	4.32	5.00	4.295	.002
Πόσο συχνά πιστεύετε θα χρησιμοποιούσατε την ξένη γλώσσα;	1.00	2.18	2.86	3.33	2.90	3.44	2.720	.024

Δυστυχώς δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν περαιτέρω έλεγχοι, καθώς κάποιες κατηγορίες έχουν λιγότερα από 2 στοιχεία.

3.2.6 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ

Στο ίδιο πλαίσιο παρουσιάζονται τα στατιστικά σημαντικά ευρήματα.

Μεταβλητές	Δ. υπάλλη λος	Ιδ. υπάλλ ηλος	Ελ. επαγγελμ ατίας	Άνεργ ος	F	Sig.
Σας φάνηκε χρήσιμη η γνώση της αγγλικής γλώσσας στον επαγγελματικό τομέα;	3.289	4.70	4.33	4.22	4.887	.004
Ποια είναι η συχνότητα χρήσης της ξένης γλώσσας στην καθημερινότη τά σας;	3.14	4.32	3.44	3.44	3.434	.021

Πιο συγκεκριμένα παρατηρούνται στατιστικά σημαντικές διαφορές, μεταξύ των γκρουπ: (Δημόσιος υπάλληλος και ιδιωτικός υπάλληλος/ μέση διαφορά -1.37 και Sig. 0.02)/ (στη δεύτερη μεταβλητή το spss δεν κατέδειξε κάποια γκρουπ με sig πάνω από 0.05). Επομένως στους ιδιωτικούς υπαλλήλους φαίνεται να υπάρχει διαφορά ως προς την αντιληπτή χρήση της αγγλικής γλώσσας στο επαγγελματικό πεδίο).

3.2.7 ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Αυτό ενδέχεται να είναι το πιο ουσιώδες σημείο της παρούσας εργασίας, δηλαδή η μελέτη του αν υπάρχουν (στατιστικά σημαντικά διαφορές), μεταξύ των γκρουπ που μαθαίνουν μια ξένη γλώσσα σε σχολικό επίπεδο, φοιτητικό ή αργότερα (αφού το αποφασίσουν οι ίδιοι ουσιαστικά). Τα στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα είναι τα εξής:

Παρατηρούνται στατιστικά σημαντικές διαφορές, μεταξύ των γκρουπ: (αυτών που έμαθαν αγγλικά σαν φοιτητές) και αυτών (που έμαθαν αργότερα-sig.-0.049) σε σχέση με τη μεταβλητή «Σας φάνηκε χρήσιμη η γνώση της αγγλικής γλώσσας στον επαγγελματικό τομέα;».

Επιπρόσθετα σε σχέση με τη μεταβλητή «Ποια είναι η συχνότητα χρήσης της δεύτερης ξένης γλώσσας στην καθημερινότητά σας;», καταδείχτηκαν σημαντικές διαφορές

μεταξύ (αυτών που ξεκίνησαν να μαθαίνουν τη γλώσσα στο σχολείο), και αυτών που την (ξεκίνησαν στα φοιτητικά χρόνια).

Σε σχέση με τις πολύ σημαντικές μεταβλητές του ερωτηματολογίου «πόσο πιθανό είναι να μάθετε ξένες γλώσσες στο μέλλον», «πόσο συχνά πιστεύετε ότι θα χρησιμοποιούσατε τη νέα γλώσσα» και «πόσο σημαντικός παράγοντας είναι η γνώση των γλωσσών για το μέλλον», το μόνο που βρέθηκε είναι ότι αυτοί που έμαθαν μια ξένη γλώσσα σαν φοιτητές τείνουν να διαφέρουν (στατιστικά σημαντικά) σε σχέση με αυτούς που την έμαθαν στο λύκειο, σε σχέση με την αντίληψη της σημαντικότητας για την πιθανότητα εύρεσης εργασίας.

Το ίδιο ισχύει και για τα άτομα που έμαθαν μια ξένη γλώσσα ως φοιτητές, εν συγκρίσει με αυτούς που την πρωτόμαθαν αργότερα.

3.3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Παρακάτω παρατίθεται τα συμπεράσματα (τα οποία θα γίνει μια προσπάθεια να μην είναι απλά περιγραφικά αλλά όσο πιο «στατιστικά» γίνεται). Ήδη σαν πρώτο συμπέρασμα έχει σχηματισθεί, ότι η γαλλική γλώσσα έχει «πιστούς οπαδούς (εξηγείται παραπάνω, αναλυτικά).

Επιπρόσθετα, οι γυναίκες φάνηκε να τείνουν να θεωρούν πιο πιθανή την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας στο μέλλον, σε σύγκριση με τους άντρες, ενώ οι άντρες τείνουν να χρησιμοποιούν περισσότερο τη δεύτερη ξένη γλώσσα που γνωρίζουν, σε σύγκριση με τις γυναίκες. Δεδομένου ότι η παρούσα εργασία ασχολείται με την εκμάθηση ξένων γλωσσών, σε ένα ευρύτερο επιχειρησιακό πλαίσιο, αυτό είναι ένα ενδιαφέρον εύρημα. Αρχικά, αν σκοπός είναι να ανεβεί το επίπεδο της γνώσης ξένων γλωσσών, θα πρέπει ο εκάστοτε φορέας να γνωρίζει ότι οι γυναίκες είναι πιο «δεκτικές» στην εκμάθηση κάποιας ξένης γλώσσας. Επιπλέον οι άντρες φαίνεται να τείνουν να χρησιμοποιούν περισσότερο την ξένη γλώσσα που έμαθαν, κάτι που μπορεί να σημαίνει πολλά πράγματα. Αρχικά, είναι δεδομένο ότι οι γυναίκες πρέπει να στοχεύονται αρχικά, αν για κάποιο λόγο πρέπει να αυξηθεί το επίπεδο γνώσης ξένων γλωσσών.

Σε δεύτερο επίπεδο πρέπει κανείς να γνωρίζει ότι ο άντρες θα χρησιμοποιήσουν τη γνώση που συσώρευσαν ενδεχομένως σε μεγαλύτεροι βαθμό, άρα σε επίπεδο μάθησης:

- Οι γυναίκες πρέπει να στοχεύονται αρχικά (στα πλαίσια για παράδειγμα μιας εκπαιδευτικής πρακτικής), αλλά να γίνεται κατανοητό ότι οι άντρες θα τείνουν να χρησιμοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό την επόμενη γνώση

Επιπλέον το πιο σημαντικό εύρημα της παρούσας εργασίας είναι η διαμορφωμένη αντίληψη της σημαντικότητας εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας αναφορικά με το χρόνο που έλαβε τη σχετική εκπαίδευση, ήτοι όσο πιο νωρίς μάθει κανείς μια δεύτερη ξένη γλώσσα, τόσο περισσότερο τείνει να τη θεωρεί σημαντική για το μέλλον του (η περιγραφική ανάλυση έδειξε ότι η γαλλική και η αγγλική γλώσσα τείνουν να «αντιστέκονται» και να θεωρούνται σημαντικές για το επαγγελματικό μέλλον).

Το ζήτημα είναι να διευκρινιστεί γιατί η γαλλική γλώσσα έχει πιο πιστούς οπαδούς, ενώ η γερμανική πιο πολλούς και λιγότερο πιστούς μακροπρόθεσμα (είναι η εξωγενής επαγγελματική επιτυχία ή τα «εσωτερικά» οφέλη που αποκομίζει κανείς εμβαθύνοντας σε μια άλλη γλώσσα, όπως η γαλλική?).

Πάντως από τη θεωρητική επισκόπηση φάνηκε ότι η γερμανική και η γαλλική γλώσσα έχουν σημαντικά οικονομικά οφέλη για τους εργαζόμενους της Αμερικής, καθώς συνδέονται με αύξηση των μόνους, ενώ στην παρούσα εργασία υπήρξαν σχετικά σημαντικά ποσοστά ατόμων που δήλωσαν ότι δεν έχουν σημαντική επαγγελματική χρησιμότητα (το 33.3% και το 65.2% αντιστοίχως). Η γνώση ξένων γλωσσών διαφάνηκε από την ανάγνωση της επιστημονικής βιβλιογραφίας ως ένα σημαντικό στοιχείο αναβάθμισης του ανθρώπινου κεφαλαίου καθώς έχει συνδεθεί αφενός με ανεπτυγμένες γνωστικές ικανότητες και αφετέρου με μείωση των συναλλακτικών κοστών στα πλαίσια των εμπορικών συναλλαγών. Κάτι άλλο πολύ σημαντικό είναι ότι έχει συσχετισθεί θετικά σε μια πληθώρα ερευνών με το εισόδημα, επομένως όταν αυξάνεται η γνώση ξένων γλωσσών, τείνει να αυξάνεται και το εισόδημα. Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό εύρημα, που θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη, καθώς ενέχει πολλές προεκτάσεις για τους οργανισμούς.

Δεδομένου ότι η γνώση ξένων γλωσσών φάνηκε να συνδέεται με την παραγωγικότητα, και κυρίως με την ικανότητα προσοχής, την δημιουργικότητα, την ευελιξία και την εύρεση αυθεντικών λύσεων, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε αυτή τη μεταβλητή από τους φορείς απασχόλησης ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Είναι καθολικά αποδεκτό ότι η καινοτομία και η ευελιξία είναι ίσως τα πιο σημαντικά στοιχεία στο «οπλοστάσιο» των οργανισμών, καθώς οι αλλαγές του εξωτερικού περιβάλλοντος είναι συνεχείς και απρόβλεπτες (επομένως απαιτείται ευελιξία), ενώ η συνεχής καινοτομία

αποτελεί μονόδρομο για πολλούς κλάδους, από τη στιγμή που οι υπηρεσίες έχουν λάβει την πρωτοκαθεδρία.

Εφόσον η γνώση ξένων γλωσσών έχει τόσο σημαντικές συνέπειες θα πρέπει να ληφθούν διάφορα μέτρα προκειμένου να ενσωματωθούν οι ωφέλειες από τους οργανισμούς:

Θα πρέπει να δίνεται έμφαση στην εκπαίδευση και στην ανάπτυξη των γνώσεων των εργαζόμενων στις ξένες γλώσσες (ειδικά σε γλώσσες όπως τα γερμανικά και τα γαλλικά, καθώς έτσι θα μειωθούν τα συναλλακτικά κόστη και αυτά της απόκτησης πληροφοριών και μπορούν να ενισχυθούν οι διμερείς εμπορικές σχέσεις και οι συνεργασίες ανάμεσα σε ελληνικές και γαλλογερμανικές εταιρίες/ αναμφίβολα η γνώση των μητρικών τους γλωσσών, μπορεί να επιφέρει θετικά αποτελέσματα σε σχέση με την επικοινωνία και τις διαπραγματεύσεις. Επιπλέον θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι οι γυναίκες τείνουν να είναι πιο δεκτικές, επομένως στους άντρες θα πρέπει να επικοινωνούνται πιο διεξοδικά τα οφέλη της γνώσης ξένων γλωσσών).

Θα πρέπει επιπρόσθετα, να προτιμώνται και να προσελκύονται άτομα που γνωρίζουν ξένες γλώσσες και σε περιπτώσεις που οι εργαζόμενοι μαθαίνουν αργότερα μια ξένη γλώσσα, θα πρέπει να δίνεται προσοχή ώστε να κατανοηθεί η σημαντικότητα της εκμάθησής τους, καθώς διαφάνηκε από τη στατιστική ανάλυση ότι τα άτομα που μαθαίνουν νωρίς μια ξένη γλώσσα, τείνουν να τη θεωρούν σημαντική αργότερα (άρα και να προσπαθούν πιθανώς περισσότερο να την αναπτύξουν).

Τέλος, τα ποσοστά χρησιμοποίησης των ξένων γλωσσών (κυρίως των γερμανικών και των γαλλικών) επαγγελματικά δε θα πρέπει να αποτελέσουν βάσεις εξαγωγής συμπερασμάτων (ότι για παράδειγμα δεν πρέπει κανείς να τις μάθει, καθώς δεν πρόκειται πιθανώς να τις χρησιμοποιήσει), καθώς η εκμάθησή τους μπορεί μέσω της μείωσης πολλών συναλλακτικών εμποδίων να αυξήσει τις επαφές των εγχώριων οργανισμών με τις αντίστοιχες εταιρίες, και έτσι να αυξηθούν σημαντικά τα ποσοστά αυτά. Επομένως θα πρέπει να κατανοηθούν ως ευκαιρίες σύσφιξης των σχέσεων με ξένους οργανισμούς και υπερπήδησης τυχόν εμποδίων (παρόλο που τα αγγλικά χρησιμοποιούνται αρκετά, αναμφίβολα η χρησιμοποίηση της μητρικής τους γλώσσας θα μπορούσε να ωφελήσει σημαντικά σε επίπεδο ποιότητας επικοινωνίας και ανάπτυξης πιο στενών δεσμών).

Σε σχέση με τη Γαλλία, περισσότερες από 120 γαλλικές εταιρίες (γαλλικών συμφερόντων) έχουν παρουσία στην Ελλάδα (TheToc, 2019)., παρόλη την κρίση. Παράλληλα η Γαλλία αποτελεί ένα σημαντικό προορισμό των ελληνικών εξαγωγών, (το Α' εξάμηνο του 2017, οι ελληνικές εξαγωγές προς την Γαλλία άγγιξαν τα 390,3 εκατ. ευρώ έναντι 333,9 εκατ. ευρώ το Α' εξάμηνο του 2016-αύξηση 16,9%).

Με βάση τα ανωτέρω ευρήματα κρίνεται σκόπιμο όπως οι μελλοντικές έρευνες θα πρέπει να κατευθυνθούν προς τη διευκρίνηση των αιτιών που κάποιες ξένες γλώσσες τείνουν να έχουν πιο «πιστούς οπαδούς» και αν αυτό συσχετίζεται άμεσα με τη μελέτη των ωφελειών σε επίπεδο οργανισμού (να διερευνηθεί αν όντως σε ελληνικό πλαίσιο οι εργαζόμενοι που γνωρίζουν καλά ξένες γλώσσες έχουν ανεπτυγμένες γνωστικές ικανότητες και αν αυτό συνδέεται με την απόδοσή τους).

Η παρούσα εργασία, είχε σαν βασικό περιορισμό κάποιες δυσκολίες στη στατιστική αξιοποίηση κάποιων απαντήσεων (οι απαντήσεις για την ιταλική και την ισπανική γλώσσα ήταν τόσες λίγες που δεν κατέστη δυνατή η οποιαδήποτε αναφορά, ούτε καν περιγραφικά). Παρόλα αυτά, κατέληξε σε κάποια ενδιαφέροντα (και ενδεχομένως σημαντικά) συμπεράσματα, που μπορεί να αποτελέσουν τη βάση σε επίπεδο μελλοντικών, ποσοτικών, ή/και ποιοτικών ερευνών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ανάλυση γνώσης και εκμάθησης Ξένων γλωσσών σε ενήλικες

Είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια του MBA του Πανεπιστημίου Πειραιώς και διεξάγω αυτήν την έρευνα στα πλαίσια της διπλωματικής μου εργασίας με θέμα: "Ανάλυση Ζήτησης Εκμάθησης Ξένων Γλωσσών σε ενήλικες".

Παρακάτω θα απαντήσετε ανώνυμα κάποιες ερωτήσεις για τις γνώσεις σας στις ξένες γλώσσες. Η έρευνα είναι ανώνυμη και η επεξεργασία των στοιχείων γίνεται βάση των όρων και προϋποθέσεων της Google (δείτε στις Πληροφορίες περισσότερες λεπτομέρειες). Η διαχείριση των αποτελεσμάτων θα διαρκέσει μέχρι 31.12.2019 και τα αποτελέσματα που μου δίνονται από την παρούσα πλατφόρμα, αφορούν καθαρά και μόνον τις απαντήσεις σας χωρίς κανένα προσωπικό ή άλλο στοιχείο. Οποιαδήποτε στιγμή μπορείτε να τερματίσετε την έρευνα και όλες οι απαντήσεις δεν αποθηκεύονται. Εάν ολοκληρώσετε την έρευνα, οι απαντήσεις αποθηκεύονται και δεν μπορούμε να τις επεξεργαστούμε, λόγω ανωνυμίας. Οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν καθαρά και μόνο για αυτήν την έρευνα, τα αποτελέσματα της οποίας θα δημοσιοποιηθούν μετά την ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας, αντίγραφο της οποίας θα υπάρχει στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Πειραιώς, όπως ορίζουν οι κανόνες του πανεπιστημίου.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας.

Με εκτίμηση,

Βασιλική Μαλλίρη

*Required

Δημογραφικά Στοιχεία

1. Είστε άνω των 18; *

Mark only one oval.

Ναι

Όχι

Δημογραφικά Στοιχεία

2. Σε ποια ηλικιακή ομάδα ανήκετε; *

Mark only one oval.

- 18-24
- 25-45
- 45-65
- 65+
- Επιλογή 6

3. Ποια είναι το φύλο σας; *

Mark only one oval.

- Άνδρας
- Γυναίκα
- Δ/Α

4. Ποιο είναι το εκπαιδευτικό σας επίπεδο; *

Mark only one oval.

- Δημοτικό
- Γυμνάσιο - Λύκειο
- Τεχνική Σχολή-IEK
- ΑΕΙ-ΤΕΙ
- Μεταπτυχιακό
- Διδακτορικό

5. Ποια είναι η επαγγελματική σας κατάσταση; *

Mark only one oval.

- Άνεργος
- Δημόσιος Υπάλληλος
- Ιδιωτικός Υπάλληλος
- Ελεύθερος Επαγγελματίας

6. Σπουδάζετε;

Mark only one oval.

- Ναι
- Όχι

Skip to question 7

Ξένες
Γλώσσες

Σε αυτήν την ενότητα, θα θέλαμε να μας πείτε κάποιες πληροφορίες για τις ξένες γλώσσες που ήδη γνωρίζετε.

7. Γνωρίζετε κάποια από τις παρακάτω ξένες γλώσσες; *

Mark only one oval.

- Αγγλικά *Skip to question 8*
- Γαλλικά *Skip to question 16*
- Γερμανικά *Skip to question 12*
- Ισπανικά *Skip to question 20*
- Ιταλικά *Skip to question 24*
- Other: _____

Πληροφορίες για τη γνώση της αγγλικής γλώσσας

8. Επίπεδο αγγλικής γλώσσας *

Βάση του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες

Mark only one oval.

- Στοιχειώδης γνώση (A1)
- Βασική γνώση (A2)
- Μέτρια γνώση (B1)
- Καλή γνώση (B2)
- Πολύ καλή γνώση (C1)
- Άριστη γνώση (C2)
- Μητρική (δίγλωσση ικανότητα με τα ελληνικά)

9. Πότε διδαχθήκατε την αγγλική γλώσσα;

Mark only one oval.

- Κατά τη διάρκεια των σχολικών σπουδών
- Κατά τη διάρκεια των φοιτητικών σπουδών
- Αργότερα

10. Σας φάνηκε χρήσιμη η γνώση της αγγλικής γλώσσας στον επαγγελματικό τομέα;

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

11. Ποια είναι η συχνότητα χρήσης της ξένης γλώσσας στην καθημερινότητά σας;
(επαγγελματική-ακαδημαϊκή)

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
σπάνια	☐	☐	☐	☐	☐	πολύ συχνά

Skip to question 32

Πληροφορίες για τη γνώση της γερμανικής γλώσσας

12. Επίπεδο γερμανικής γλώσσας *

Βάση του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες

Mark only one oval.

- Στοιχειώδης γνώση (A1)
- Βασική γνώση (A2)
- Μέτρια γνώση (B1)
- Καλή γνώση (B2)
- Πολύ καλή γνώση (C1)
- Άριστη γνώση (C2)
- Μητρική (δίγλωσση ικανότητα με τα ελληνικά)

13. Πότε διδαχθήκατε τη γερμανική γλώσσα;

Mark only one oval.

- Κατά τη διάρκεια των σχολικών σπουδών
- Κατά τη διάρκεια των φοιτητικών σπουδών
- Αργότερα

14. Σας φάνηκε χρήσιμη η γνώση της γερμανικής γλώσσας στον επαγγελματικό τομέα;

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

15. Ποια είναι η συχνότητα χρήσης της ξένης γλώσσας στην καθημερινότητά σας;
(επαγγελματική-ακαδημαϊκή)

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
σπάνια	☐	☐	☐	☐	☐	πολύ συχνά

Skip to question 32

Πληροφορίες για τη γνώση της γαλλικής γλώσσας

16. Επίπεδο γαλλικής γλώσσας *

Βάση του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες

Mark only one oval.

- Στοιχειώδης γνώση (A1)
- Βασική γνώση (A2)
- Μέτρια γνώση (B1)
- Καλή γνώση (B2)
- Πολύ καλή γνώση (C1)
- Άριστη γνώση (C2)
- Μητρική (δίγλωσση ικανότητα με τα ελληνικά)

17. Πότε διδαχθήκατε τη γαλλική γλώσσα;

Mark only one oval.

- Κατά τη διάρκεια των σχολικών σπουδών
 Κατά τη διάρκεια των φοιτητικών σπουδών
 Αργότερα

18. Σας φάνηκε χρήσιμη η γνώση της γαλλικής γλώσσας στον επαγγελματικό τομέα;

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

19. Ποια είναι η συχνότητα χρήσης της ξένης γλώσσας στην καθημερινότητά σας;
(επαγγελματική-ακαδημαϊκή)

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
σπάνια	☐	☐	☐	☐	☐	πολύ συχνά

Skip to question 32

Πληροφορίες για τη γνώση της ισπανικής γλώσσας

20. Επίπεδο ισπανικής γλώσσας *

Βάση του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες

Mark only one oval.

- Στοιχειώδης γνώση (A1)
- Βασική γνώση (A2)
- Μέτρια γνώση (B1)
- Καλή γνώση (B2)
- Πολύ καλή γνώση (C1)
- Άριστη γνώση (C2)
- Μητρική (δίγλωσση ικανότητα με τα ελληνικά)

21. Πότε διδαχθήκατε την ισπανική γλώσσα;

Mark only one oval.

- Κατά τη διάρκεια των σχολικών σπουδών
- Κατά τη διάρκεια των φοιτητικών σπουδών
- Αργότερα

22. Σας φάνηκε χρήσιμη η γνώση της ισπανικής γλώσσας στον επαγγελματικό τομέα;

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

23. Ποια είναι η συχνότητα χρήσης της ξένης γλώσσας στην καθημερινότητά σας;
(επαγγελματική-ακαδημαϊκή)

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
σπάνια	☐	☐	☐	☐	☐	πολύ συχνά

Skip to question 32

Πληροφορίες για τη γνώση της ιταλικής γλώσσας

24. Επίπεδο ιταλικής γλώσσας *
Βάση του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες

Mark only one oval.

- Στοιχειώδης γνώση (A1)
- Βασική γνώση (A2)
- Μέτρια γνώση (B1)
- Καλή γνώση (B2)
- Πολύ καλή γνώση (C1)
- Άριστη γνώση (C2)
- Μητρική (δίγλωσση ικανότητα με τα ελληνικά)

25. Πότε διδαχθήκατε την ιταλική γλώσσα;

Mark only one oval.

- Κατά τη διάρκεια των σχολικών σπουδών
- Κατά τη διάρκεια των φοιτητικών σπουδών
- Αργότερα

26. Σας φάνηκε χρήσιμη η γνώση της ιταλικής γλώσσας στον επαγγελματικό τομέα;

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

27. Ποια είναι η συχνότητα χρήσης της ξένης γλώσσας στην καθημερινότητά σας;
(επαγγελματική-ακαδημαϊκή)

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
σπάνια	☐	☐	☐	☐	☐	πολύ συχνά

Skip to question 32

Πληροφορίες για τη γνώση της άλλης ξένης γλώσσας

28. Επίπεδο άλλης ξένης γλώσσας *

Βάση του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες

Mark only one oval.

- Στοιχειώδης γνώση (A1)
- Βασική γνώση (A2)
- Μέτρια γνώση (B1)
- Καλή γνώση (B2)
- Πολύ καλή γνώση (C1)
- Άριστη γνώση (C2)
- Μητρική (δίγλωσση ικανότητα με τα ελληνικά)

29. Πότε διδαχθήκατε την άλλη ξένη γλώσσα;

Mark only one oval.

- Κατά τη διάρκεια των σχολικών σπουδών
 Κατά τη διάρκεια των φοιτητικών σπουδών
 Αργότερα

30. Σας φάνηκε χρήσιμη η γνώση της άλλης ξένης γλώσσας στον επαγγελματικό τομέα;

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

31. Ποια είναι η συχνότητα χρήσης της ξένης γλώσσας στην καθημερινότητά σας;

(επαγγελματική-ακαδημαϊκή)

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
σπάνια	☐	☐	☐	☐	☐	πολύ συχνά

Skip to question 32

Άλλες Ξένες
Γλώσσες

Σε αυτήν την ενότητα, θα θέλαμε να μας πείτε ποια άλλη ξένη γλώσσα γνωρίζετε

32. Γνωρίζετε κάποια άλλη ξένη γλώσσα; *

Mark only one oval.

- Αγγλικά *Skip to question 33*
- Γαλλικά *Skip to question 33*
- Γερμανικά *Skip to question 33*
- Ισπανικά *Skip to question 33*
- Όχι *Skip to question 37*
- Other: _____

Skip to question 33

Πληροφορίες για τη γνώση της δεύτερης ξένης γλώσσας

33. Επίπεδο δεύτερης ξένης γλώσσας *

Βάση του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες

Mark only one oval.

- Στοιχειώδης γνώση (A1)
- Βασική γνώση (A2)
- Μέτρια γνώση (B1)
- Καλή γνώση (B2)
- Πολύ καλή γνώση (C1)
- Άριστη γνώση (C2)
- Μητρική (δίγλωσση ικανότητα με τα ελληνικά)

34. Πότε διδαχθήκατε τη δεύτερη ξένη γλώσσα;

Mark only one oval.

- Κατά τη διάρκεια των σχολικών σπουδών
- Κατά τη διάρκεια των φοιτητικών σπουδών
- Αργότερα

35. Σας φάνηκε χρήσιμη η γνώση της δεύτερης ξένης γλώσσας στον επαγγελματικό τομέα;

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

36. Ποια είναι η συχνότητα χρήσης της ξένης γλώσσας στην καθημερινότητά σας;
(επαγγελματική-ακαδημαϊκή)

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
σπάνια	☐	☐	☐	☐	☐	πολύ συχνά

Skip to question 37

Μαθήματα
ξένων
γλωσσών

Σε αυτήν την ενότητα θα θέλαμε να μας δηλώσετε το πιθανό ενδιαφέρον σας για μαθήματα ξένων γλωσσών στο μέλλον.

37. Πόσο πιθανό είναι να κάνετε μαθήματα ξένων γλωσσών στο μέλλον;

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Εντελώς απίθανο	☐	☐	☐	☐	☐	Εξαιρετικά πιθανό

38. Εάν κάνατε μαθήματα ξένων γλωσσών τώρα ή στο άμεσο μέλλον, για ποια γλώσσα θα ήταν;

Mark only one oval.

- Αγγλικά
 Γαλλικά
 Γερμανικά
 Ισπανικά
 Ιταλικά
 Ρώσικα
 Τούρκικα
 Κινέζικα
 Other: _____

39. Πόσο συχνά πιστεύετε θα χρησιμοποιούσατε την ξένη γλώσσα;

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
σπάνια	☐	☐	☐	☐	☐	πολύ συχνά

40. Για ποιους λόγους θα ξεκινούσατε μαθήματα ξένων γλωσσών;

Tick all that apply.

- Πιστοποιητικό γλωσσομάθειας (για τα τυπικά προσόντα-εμπλουτισμός βιογραφικού)
 Επαγγελματικοί λόγοι (αναγκαιότητα στον εργασιακό χώρο-συνεργασία με εξωτερικό)
 Για σπουδές στο εξωτερικό
 Προσωπικό ενδιαφέρον- Χόμπι
Other: _____

41. Πόσο σημαντικός παράγοντας πιστεύετε ότι είναι η γνώση μια ξένης γλώσσας στην εύρεση εργασίας;

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Καθόλου σημαντικός	☐	☐	☐	☐	☐	Πολύ σημαντικός

Ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σας

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Adesope, O. O., Lavin, T., Thompson, T., Ungerleider, C., 2010. A systematic review and meta-analysis of the cognitive correlates of bilingualism. *Review of Educational Research*. 80(2), 207-245.
- Adesope, O. O., Lavin, T., Thompson, T., Ungerleider, C., 2010. A systematic review and meta-analysis of the cognitive correlates of bilingualism. *Review of Educational Research*. 80(2), 207-245.
- Berman, E., Lang, K., Siniver, E., 2003. Language skill complementarity: Returns to immigrant language acquisition. *Labour Economics*. 10(3), 265-90.
- Bialystok, E., 1999. Cognitive complexity and attention control in bilingual mind. *Child Development*. 70(3),636-644.
- Billington, D. (2007). *Seven characteristics of adult education/adult learning*. Retrieved October 22, 2016, from: <http://meetingsnet.com/adult-learning/seven-characteristics-adult-education>.
- Bleakley, H., Chin, A., 2010. Age at arrival, English proficiency, and social assimilation among US immigrants. *American Economic Journal: Applied Economics*. 2(1), 165-92.
- Boeren, E., Holford, J.,Nicaise, I. &Baert, H. (2012), Why do adults learn?: Developing a motivational typology across 12 European countries. *Globalisation, Societies and Education*, 10(2), 247-269.
- Brookfield, S. (1993), Self-directed learning, political clarity, and the critical practice of adult education. *Adult Education Quarterly*, 43(4), 227-242.
- Casale, D., Posel, D., 2011. English language proficiency and earnings in a developing country: the case of South Africa. *Journal of Socio-Economics*, 9
- Chiswick, B.R., Miller, P.W., 1995. The endogeneity between language and earnings: international analyses. *Journal of Labor Economics* 13 (2), 246–288.
- Chiswick, B. R., 2008. The economics of language: An introduction and overview. Institute for the Study of Labor (IZA) Discussion Paper No: 3568, Bonn.
- Chiswick, B. R. Miller, P. W., 2007. *The Economics of the Language: International Analyses*, Routledge, New York.
- Chiswick, B. R., Miller, P. W., 2009. Earnings and occupational attainment among immigrants. *Industrial Relations*. 48(3), 454-465.

- CEDEFOP (2010), *The skills matching challenge, Analysing skills mismatch and policy implications*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Cooper, T. C., 1987. Foreign language study and SAT-Verbal Scores, *The Modern Language Journal*. 71(4), 381-387.
- Cross, K. (1981), *Adults as learners*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Desjardins, R. (2008), Researching the links between education and wellbeing. *European Journal of Education*, 43(1), 23-36.
- Di Paolo, A. & Tansel, A. (2013), Returns to Foreign Language Skills in a Developing Country: The Case of Turkey. http://www.ub.edu/irea/working_papers/2013/201319.pdf. (15/12/2019).
- Dustmann, C., 1994. Speaking fluency, writing fluency, and earnings among migrants. *Journal of Population Economics* 7 (2), 133–156
- Dustmann, C., van Soest, A., 2001. Language fluency and earnings: Estimation with misclassified language indicators. *The Review of Economics and Statistics*. 83(4), 663-674.
- Dustmann, C., van Soest, A., 2002. Language and the earnings of immigrants. *Industrial and Labor Relations Review*. 55(3), 473-92.
- Ginsburgh, V. A., Laussel, D., Weber, S., 2011. Foreign language acquisition: Self-Learning and language schools. *Review of Network Economics*. 10(1), 1446-9022,
- Griva, E. and S.Iliadou (2011). Foreign language policy addressed to Greek primary and secondary education: teachers' viewpoints and students' attitudes towards plurilingualism. *European Journal of Language Policy* 3(1), 15-36.
- Hiemstra, R. & Sisco, B. (1990), *Individualizing instruction for adult learners: Making learning personal, powerful, and successful*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Jarvis, P., Holford, J., & Griffin, C. (2003), *The Theory and Practice of Learning* (2nd ed.). London: Kogan Page.
- Kiliari, A. (2009). Language practice in Greece. *European Journal of Language Policy* 1(1), 21-28.
- Kim, S. (2018), 5 Foreign Languages That Will Make You The Most Money, <https://www.lifehack.org/381547/5-foreign-languages-that-will-make-you-the-most-money>. (15/12/2019).
- Lang, K., Siniver, E., 2009. The return to English in a non-English speaking country: Russian immigrants and native Israelis in Israel. *The B.E. Journal of Economic Analysis and Policy*. 9(1), 1-30.
- Leikin, M., 2012. The effect of bilingualism on creativity: Developmental and educational perspectives. *International Journal of Bilingualism*. 10(10), 1-17.

- Leslie, D., Lindley, J., 2001. The impact of language ability on employment and earnings of Britain's ethnic communities. *Economica*. 68(272), 587-606.
- Levinsohn, J., 2007. Globalization and the returns to speaking English in South Africa, in: Harrison, A. E., (Ed.), *Globalization and Poverty*. University of Chicago Press, Chicago, pp. 629-646
- Oha, C. Selmier, T. & Lien, D. (2011), International trade, foreign direct investment, and transaction costs in languages. *The Journal of Socio-Economics* 40 (2011) 732–735.
- Olsen, S., Brown, L. K., 1992. The relation between high school study of foreign language and ACT English and Mathematics performance. *Association of Departments of Foreign Languages (ADFL) Bulletin*. 23(3), 47-50.
- Quella, N., Rendon, S., 2012. Occupational selection in multilingual labor markets: The case of Catalonia. *International Journal of Manpower*. 33(8), 918-937.
- Rogers, A. (1986), *Teaching Adults*. Open University Press: Milton Keynes.
- Rubenson, K. & Desjardins, R. (2009), The impact of welfare state regimes on barriers to participation in adult education: A bounded agency model. *Adult Education Quarterly*, 59(3), 187-207.
- Shields, M.A., Wheatley Price, S., 2002. The English language fluency and occupational success of ethnic minority immigrant men living in English metropolitan areas. *Journal of Population Economics* 15 (1), 137–160.
- Toomet, O., 2011. Learn English, Not the local language! Ethnic Russians in the Baltic States. *American Economic Review: Papers and Proceedings*. 101(3), 526-531.
- TheToc, (2019), Ποιες ελληνικές επενδύσεις «μιλούν» γαλλικά και ποιες γαλλικές ελληνικά. <https://www.thetoc.gr/oikonomia/article/poies-ellinikes-ependuseis-miloun-gallika-kai-poies-gallikes-ellinika>. (16/12/2019).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Jarvis, P. (2004), *Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Θεωρία και Πράξη*. [Μτφρ: Α. Μανιάτη]. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Rogers, A. (1998), *Η εκπαίδευση ενηλίκων*. (Μ. Παπαδοπούλου, μεταφρ.). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Βεργίδης, Δ. (1995), *Υποεκπαίδευση: Κοινωνικές, Πολιτικές και Πολιτισμικές Διαστάσεις*, Αθήνα: Ύψιλον
- Γαλάνης, Γ. Ν. (επιμ.) (1995), *Επιμόρφωση ενηλίκων. Μέθοδοι και παραδείγματα*. Αθήνα: Παπαζήσης
- Δενδρινού, Β. & Μητσκοπούλου, Β. (2004), *Πολιτικές γλωσσικού πλουραλισμού και ξενόγλωσση εκπαίδευση στην Ευρώπη*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (1995), *Λευκό Βιβλίο: Διδασκαλία και Μάθηση, Προς μια Κοινωνία της Γνώσης*, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Βρυξέλες
- Καψάλης, Α. & Παπασταματής Α.(2000), *Εκπαίδευση ενηλίκων: Διδακτική ενηλίκων*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- Κόκκος, Α. (2002), *Η εκπαίδευση ενηλίκων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα: Προσδιορισμός του πεδίου, τάσεις, πολιτικές*. Αθήνα: εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Κόκκος, Α. (2005α), *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Ανιχνεύοντας το πεδίο*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Πρόκου, Ε. (2009), *Εκπαίδευση ενηλίκων και διά βίου μάθηση στην Ευρώπη και την Ελλάδα*. Αθήνα: εκδόσεις Διόνικος.
- Χατζηθεοχάρους, Π. (2010), *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας. Εκπαιδευτικό Υλικό*. Αθήνα: ΥΠΕΠΘ, ΓΓΔΒΜ, ΙΔΕΚΕ.
- Μιλτιάδης Χαλίκιας, Αλεξάνδρα Μανωλέσου, Παναγιώτα Λάλου, (2015) , *Μεθοδολογία Έρευνας και Εισαγωγή στη Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων με το IBM SPSS STATISTICS*. Αθήνα, Εκδόσεις: ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ